

**Raport z wykonania i efektów realizacji
Wojewódzkiego Programu
Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz
Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025
w roku 2022**

Lublin, marzec 2023

Spis treści:

Wprowadzenie	4
I. Metodologia sporządzenia Raportu	6
II. Cele i działania Programu zaplanowane do realizacji w latach 2022-2025	9
III. Realizacja działań i wskaźników Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025. Wnioski oraz rekomendacje.....	12
Podsumowanie – Efekty realizacji Programu	63

Wykaz skrótów:

CIS – Centrum Integracji Społecznej

CUS – Centrum Usług Społecznych

ESPAD (European School Survey Project on Alcohol and Drugs) – Europejski Projekt Badań Ankietowych w Szkołach na temat Alkoholu i Narkotyków

FAS (Fetal Alcohol Syndrome) – Alkoholowy Zespół Płodowy

FASD (Fetal Alcohol Spectrum Disorder) – Spektrum Poalkoholowych Uszkodzeń Płodu

JST – Jednostki Samorządu Terytorialnego

KCPU – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

KMP – Komenda Miejska Policji

MOPR – Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PROGRAM – Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025

ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

RPDiT FAS/FASD – Regionalny Punkt Diagnostyki i Terapii FAS/FASD

SOSZW – Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

SWL – Samorząd Województwa Lubelskiego

WOTUW – Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia

Wprowadzenie

W roku 2022, w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie realizował Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025. Dokument ten zastąpił inne dokumenty z tego zakresu, które przestały obowiązywać po dniu 31 marca 2022 r. w związku z wejściem w życie od dnia 1 stycznia 2022 r. Ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz.2469).

Przyjęte w wymienionej ustawie rozwiązania dotyczące obszaru profilaktyki uzależnień zaowocowały wprowadzeniem zmian organizacyjnych i programowych w systemie przeciwdziałania uzależnieniom na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Nowego znaczenia nabrał nasz dokument, który swoim charakterem wpisuje się w system zdrowia publicznego ukierunkowany na ochronę mieszkańców naszego regionu przed ryzykami oraz zagrożeniami społecznymi i zdrowotnymi powstającymi w związku ze spożywaniem alkoholu, używaniem substancji psychoaktywnych, wielokrotnym powtarzaniem określonych czynności w celu uzyskania takich stanów emocjonalnych jak przyjemność, euforia, ulga, uczucie zaspokojenia.

Intencją autorów niniejszego raportu było nie tylko zaprezentowanie liczbowych wartości wskaźników sformułowanych dla poszczególnych celów operacyjnych Programu, które zwykle pomocne są do poszukiwania odpowiedzi na pytanie „czy zaplanowana przez nas zmiana jakościowa zachodzi”, lecz przede wszystkim skoncentrowanie i upublicznienie poprzez raport wiedzy, jaką uzyskał Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie, będący wskazaną w ustawie jednostką realizującą Program, i na tej podstawie sprawdzenie „jak zrealizowane działania były w roku 2022 adekwatne w stosunku do wskazanych celów operacyjnych oraz jakie osiągnięto w tym zakresie efekty społeczne”.

Analizując dostępne informacje skoncentrowano uwagę na zbudowaniu obiektywnego obrazu stanu realizacji Programu oraz zastosowanych metod redukcji szkód społecznych i zdrowotnych spowodowanych spożywaniem alkoholu i używaniem substancji psychoaktywnych. Podjęte rozwiązania programowe koncentrowały się na następujących kierunkach polityki społecznej:

- Pierwszy, to przeciwdziałanie powstawaniu i usuwanie następstw spożywania alkoholu, używania substancji psychoaktywnych i obecności w życiu człowieka uzależnień behawioralnych;

- Drugi, to wspieranie aktywności organizacji pozarządowych, których działalność statutowa koncentrowała się na krzewieniu trzeźwości i abstynencji, oddziaływaniu na osoby nadużywające alkoholu i używające substancji psychoaktywnych oraz udzielaniu pomocy rodzinom, w których występuje problem uzależnień i inne problemy społeczne (przemoc w rodzinie, ubóstwo);
- Trzeci, to zagwarantowanie dostępności wsparcia dla dzieci z FAS/FASD i ich rodzin;
- Czwarty, to wsparcie działalności Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Lublinie.

Zrealizowane inicjatywy i zadania należały do zakresu działań obszaru profilaktyka uzależnień. „Profilaktyka to świadome działanie nastawione na jednostki lub grupy społeczne, mające na celu zapobieganie różnorodnym problemom zanim one wystąpią. Do działań profilaktycznych zalicza się również identyfikowanie jednostek lub grup zagrożonych w celu podejmowania interwencji we wczesnej fazie powstawania zachowań ryzykownych lub problemowych”.¹

Na stronach raportu w sposób usystematyzowany, zgodnie z kolejnością celów operacyjnych, przedstawione zostały dokładne informacje o zastosowanych działaniach wraz z danymi dotyczącymi wskaźników i ich wartościami. Każdy cel operacyjny kończy się sformułowaniem wniosków i rekomendacji. Istotna rola w monitorowaniu problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych przypadła Ekspertowi Wojewódzkiemu do spraw Informacji o Narkotykach i Narkomanii. Środki finansowe na pokrycie wydatków związanych z prowadzoną działalnością profilaktyczną ujęte były w Budżecie Województwa Lubelskiego/Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie na rok 2022.

¹ *Standardy profilaktyki*, Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa, 2016, s. 3.

I. Metodologia sporządzenia Raportu

Sporządzenie raportu poprzedziły czynności polegające na wyselekcjonowaniu właściwych dokumentów, które potwierdzały realizację w roku 2022 konkretnych działań przypisanych do poszczególnych celów operacyjnych, a następnie poddanie ich ocenie pod kątem przyjętych wartości wskaźników i zakładanych rezultatów. Były to informacje o charakterze ilościowym i jakościowym, które miały charakter danych zastanych. Przed ich zakwalifikowaniem do badania zostały ocenione pod kątem wiarygodności, rzetelności i aktualności. Takie postępowanie miało charakter procesu monitorowania realizacji Programu w pierwszym roku jego obowiązywania, czyli procesu systematycznego zbierania informacji i danych na temat dynamiki osiągnięcia celu głównego Programu jaki został przyjęty do roku 2025.

Dane wykorzystane do sporządzenia raportu zamieszczone były w następujących dokumentach stanowiących zasoby własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie:

- umowy zawarte w roku 2022 na wsparcie realizacji zadań publicznych Województwa Lubelskiego z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii między Województwem Lubelskim, działającym poprzez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie, a organizacjami pozarządowymi - 25 umów z organizacjami pozarządowymi;
- sprawozdania finansowo-merytoryczne złożone przez organizacje pozarządowe z realizacji w roku 2022 zadań publicznych z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii przyjętych w ramach otwartych konkursów ofert;
- Umowa nr DZU.JŁ.422.2.2022 zawarta w Lublinie dnia 31 marca 2022 r. pomiędzy Województwem Lubelskim działającym poprzez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie a Szpitalem Neuropsychiatrycznym im. Prof. Mieczysława Kaczyńskiego Samodzielnym Publicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej w Lublinie na sfinansowanie w roku 2022 zadań Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia. Refundacja kosztów ośrodka dotyczyła wyłącznie zadań nieobjętych finansowaniem przez Narodowy Fundusz Zdrowia;
- Sprawozdanie z realizacji umowy zawartej między Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Lublinie a Szpitalem Neuropsychiatrycznym im. Mieczysława Kaczyńskiego Samodzielnym Publicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej w Lublinie w roku 2022;

- Umowa nr DZU.JŁ.2322.63.2022 z dnia 11.08.2022 r. na organizację i obsługę dwudniowego szkolenia podnoszącego kwalifikacje zawodowe w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia pod nazwą „Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej” – I edycja szkolenia;
- Umowa nr DZU.JŁ.2322.71.2022 z dnia 22.09.2022 r. na organizację i obsługę dwudniowego szkolenia podnoszącego kwalifikacje zawodowe w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia pod nazwą „Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej” – II edycja szkolenia;
- Umowa nr DZU.JŁ.423.14.2022 z dnia 29.06.2022 r. na realizację zadania publicznego w postaci organizacji w formie on-line dwudniowego szkolenia pn. „Zaburzenia psychiczne a używanie środków psychoaktywnych”;
- Umowa na realizację i emisję spotu społecznego Nr DZU.JŁ.2322.104.2022 zawarta w dniu 30.11.2022 r. w Lublinie pomiędzy Województwem Lubelskim, Odbiorcą Usługi Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Lublinie a Telewizją Polską S.A. z siedzibą w Warszawie, Oddziałem Terenowym w Lublinie na realizację i emisję spotu społecznego pn. „Tylko na początku bywa kolorowo”;
- Porozumienie nr DZU.JŁ.423.15.2022 zawarte w dniu 12.07.2022 r. w Lublinie, pomiędzy Komendantem Miejskim Policji w Lublinie a Województwem Lubelskim działającym poprzez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie, określające warunki i zasady współpracy w zakresie realizacji przedsięwzięć profilaktycznych w 2022 r. na terenie powiatu lubelskiego. Porozumienie dotyczyło sposobów realizacji programu „Odpal myślenie, nie wchodź w uzależnienie” oraz projektu „Trzeźwy umysł na drodze”;
- sprawozdania Komendy Miejskiej Policji w Lublinie z realizacji w roku 2022 programu „Odpal myślenie, nie wchodź w uzależnienie” oraz projektu „Trzeźwy umysł na drodze”;
- Umowa Nr DZU.JŁ.2322.67.2022 z dnia 18.08.2022 r. zawarta z CUMULUS Agencja Reklamowa Jan Matysik, ul. Lasockiego 24, 20-612 Lublin, na wykonanie i dostarczenie: lampek LED z magnesem CLIPSY z nadrukiem (umowa dotyczy realizacji Porozumienia z KMP);
- Sprawozdanie z realizacji działań Eksperta Wojewódzkiego ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii w 2022 r.;

- informacja przekazana przez Regionalny Punkt Diagnozy i Terapii FAS/FAS działający przy Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Lublinie;
- inna dokumentacja prowadzona w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Lublinie.

Sporządzony raport ma charakter raportu monitoringowego i będzie w przyszłości jednym ze źródeł wiedzy w procesie ewaluacji Programu i przygotowania jego kolejnej edycji.

II. Cele i działania Programu zaplanowane do realizacji w latach 2022-2025

Celem głównym Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025 jest ograniczenie zakresu występowania na terenie województwa lubelskiego problemów społecznych i zdrowotnych wynikających z używania substancji psychoaktywnych oraz występowania uzależnień behawioralnych. W Programie wskazano również cele operacyjne oraz przyjęto do realizacji poszczególne działania służące ich osiągnięciu, a także zdefiniowano wskaźniki pomiaru. Tabela nr 1 zawiera informacje o zaplanowanych na 2022 rok działaniach ukierunkowanych na osiągnięcie poszczególnych celów operacyjnych.

Tabela 1. Cele i działania Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025

CELE OPERACYJNE/DZIAŁANIA
CEL OPERACYJNY 1: Zwiększenie poziomu wiedzy i umiejętności mieszkańców województwa lubelskiego w tym m.in. kadry uczestniczącej w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie/przemocy domowej
Działanie 1.1. Wspieranie działalności edukacyjnej i informacyjnej dotyczącej problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie/przemocy domowej w tym: edukacja zdrowotna, kampanie informacyjne, społeczne na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami
Działanie 1.2. Gromadzenie i upowszechnianie informacji dotyczącej problematyki uzależnień, w tym opracowanie i/lub udostępnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych z zakresu promocji zdrowego stylu życia
Działanie 1.3. Rozwijanie oferty szkoleniowej dotyczącej rozpoznawania zagrożeń w obszarze uzależnień oraz kształtowania umiejętności podejmowania interwencji profilaktycznej skierowanej m.in. do specjalistów pracujących w obszarze uzależnień, rodziców, opiekunów, młodych dorosłych jak również do osób zajmujących się przemocą w rodzinie/przemocą domową
Działanie 1.4. Organizacja/współorganizacja i/lub uczestnictwo w interdyscyplinarnych spotkaniach m.in.: konferencjach, seminariach, pracach grup roboczych dotyczących strategii rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniami, skierowanych m.in. do przedstawicieli organizacji pozarządowych i JST
Działanie 1.5. Organizacja różnych form doskonalenia zawodowego podnoszącego kwalifikacje pracowników placówek leczenia uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia

CELE OPERACYJNE/DZIAŁANIA
CEL OPERACYJNY 2: Podniesienie jakości i zasięgu działań profilaktycznych w obszarze uzależnień
Działanie 2.1. Wspieranie działalności organizacji pozarządowych i innych podmiotów w zakresie udoskonalania oferty, upowszechniania oraz wdrażania programów profilaktyki uniwersalnej o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności w szczególności zalecanych w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego
Działanie 2.2. Wspieranie działalności organizacji pozarządowych i innych podmiotów w zakresie udoskonalania oferty, upowszechniania oraz wdrażania programów profilaktyki selektywnej i wskazującej o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności, w tym programów w szczególności zalecanych w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego
Działanie 2.3. Wspieranie działań w zakresie pomocy psychologicznej, socjoterapeutycznej i opiekuńczo-wychowawczej dla dzieci z rodzin z problemem uzależnień i ich rodzin
CEL OPERACYJNY 3: Zwiększenie dostępności do systemu pomocy osobom uzależnionym oraz ich rodzinom
Działanie 3.1. Wspieranie realizacji programów redukcji szkód zdrowotnych i społecznych wśród osób uzależnionych oraz ich rodzin
Działanie 3.2. Wspieranie realizacji programów reintegracji oraz aktywizacji społecznej i zawodowej osób uzależnionych lub zwiększanie dostępności do istniejących form wsparcia
Działanie 3.3. Wspieranie działań leczniczych, terapeutycznych, psychoterapeutycznych, rehabilitacyjnych dla osób uzależnionych, w tym doznających przemocy w rodzinie/domowej
Działanie 3.4. Wspieranie działalności WOTUW
CEL OPERACYJNY 4: Zwiększenie skuteczności działań z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom poprzez monitorowanie i badanie sytuacji epidemiologicznej oraz dostępności substancji psychoaktywnych
Działanie 4.1. Realizacja badań ilościowych i jakościowych wśród dorosłych mieszkańców województwa lubelskiego (w zakresie m.in.: poziomu i struktury spożycia, dostępności substancji psychoaktywnych, postaw społecznych, działań instytucjonalnych)
Działanie 4.2. Realizacja badań ilościowych i jakościowych wśród młodzieży szkolnej (m.in.: ESPAD)

CELE OPERACYJNE/DZIAŁANIA
Działanie 4.3. Monitorowanie problematyki uzależnień na terenie województwa lubelskiego
Działanie 4.4. Udostępnianie raportów oraz publikacji z badań i analiz dotyczących uzależnień
CEL OPERACYJNY 5: Zwiększenie dostępności do systemowego wsparcia w zakresie FAS/FASD prowadzonego przez Regionalny Punkt Diagnostyki i Terapii FAS/FASD w Lublinie
Działanie 5.1. Organizacja i/lub uczestnictwo w interdyscyplinarnych spotkaniach m.in.: konferencjach, szkoleniach, seminariach, pracach grup roboczych dotyczących FAS/FASD dla profesjonalistów, m.in. pracowników JST, pracowników służby zdrowia, pracowników socjalnych, nauczycieli, pedagogów, pracowników świetlic z programem socjoterapeutycznym i opiekuńczo-wychowawczym
Działanie 5.2. Prowadzenie działalności edukacyjnej i informacyjnej dotyczącej problematyki FAS/ FASD zgodnie z aktualnym stanem wiedzy naukowej, w tym: profilaktyka, edukacja zdrowotna, kampanie informacyjne, społeczne na temat zagrożeń związanych z piciem alkoholu przez kobiety w ciąży.
Działanie 5.3. Prowadzenie diagnozy oraz terapii FAS/FASD zgodnie z aktualnym stanem wiedzy naukowej
Działanie 5.4. Prowadzenie grup psychoedukacyjnych oraz grup wsparcia dla rodziców i opiekunów w zakresie FAS/FASD
Działanie 5.5. Wspieranie zespołu diagnostyczno-terapeutycznego RPDiT FAS/FASD

III. Realizacja działań i wskaźników Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025. Wnioski oraz rekomendacje

CEL GŁÓWNY: Ograniczenie zakresu występowania na terenie województwa lubelskiego problemów społecznych i zdrowotnych wynikających z używania substancji psychoaktywnych oraz występowania uzależnień behawioralnych

Cel operacyjny 1: Zwiększenie poziomu wiedzy i umiejętności mieszkańców województwa lubelskiego w tym m.in. kadry uczestniczącej w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie/przemocy domowej

Działanie 1.1: Wspieranie działalności edukacyjnej i informacyjnej dotyczącej problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie/przemocy domowej w tym: edukacja zdrowotna, kampanie informacyjne, społeczne na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami.

Działalność edukacyjna i informacyjna była kierowana do kilku grup odbiorców: młodzieży szkolnej, młodzieży starszej, osób dorosłych. W roku 2022 Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie w ramach współpracy z innymi jednostkami zrealizował następujące działania:

- o w ramach porozumienia zawartego w dniu 12 lipca 2022 r. pomiędzy Województwem Lubelskim działającym poprzez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie a Komendą Miejską Policji w Lublinie dotyczącego współpracy w zakresie realizacji przedsięwzięć profilaktycznych w 2022 r. na terenie powiatu lubelskiego, przeprowadzono **kampanię informacyjną** o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym pod nazwą „**Trzeźwy umysł na drodze**”. Jej celem było podniesienie stanu świadomości społecznej poprzez wskazanie istotnych zagrożeń dla życia i zdrowia, jakie mogą powstać w związku ze spożyciem alkoholu przez uczestników ruchu drogowego. Kampanię skierowano do pieszych i zmotoryzowanych użytkowników dróg oraz kandydatów na kierowców, tj. uczniów szkół ponadpodstawowych z terenu działania KMP w Lublinie. **Przeprowadzono 25 spotkań, w których uczestniczyło 1 207 osób.** Uczestnikom spotkań przekazano informacje dotyczące konsekwencji prawnych wynikających z prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu czy środków odurzających. Spotkania przeprowadzono w następujących jednostkach oświatowych: Bursa Szkolna nr 2 w Lublinie, VI Liceum Ogólnokształcące w Lublinie, Zespół Szkół Budowlanych, Państwowe Szkoły Budownictwa i Geodezji, IV Liceum Ogólnokształcące w Lublinie, Zespół Szkół Ekonomicznych im. Vetterów w Lublinie, Szkoła Podstawowa w Bychawie, Szkoła Podstawowa nr 16 w Lublinie, DPS (ul. Kosmonautów) w Lublinie, SOSZ-W w Lublinie (ul. Hirszfelda), Katolicki Uniwersytet

Lubelski w Lublinie, Szkoła Podstawowa Pallotynów w Lublinie, Zespół Szkół Techniki Rolniczej w Piotrowicach, Zespół Szkół w Bychawie, Bursa Szkolna nr 1 w Lublinie, Szkoła „Lider” w Lublinie, Zespół Szkół Budowlanych w Lublinie. Podkreślono konieczność noszenia elementów odblaskowych przez pieszych, rowerzystów, osoby poruszające się na hulajnogach oraz o obowiązku przestrzegania zasad obowiązujących w ruchu drogowym. W trakcie zajęć realizowanych na terenie szkół, uczestnicy projektu korzystali z algogogli i narkogogli symulujących zachowanie człowieka będącego pod wpływem alkoholu i narkotyków, co umożliwiło poznanie skutków działania alkoholu i substancji psychoaktywnych na organizm człowieka. Równolegle funkcjonariusze Wydziału Ruchu Drogowego Komendy Miejskiej Policji w Lublinie realizowali akcje i działania o charakterze prewencyjnym. Uczestnikom spotkań edukacyjnych oraz akcji prewencyjnych przekazano opaski odblaskowe z umieszczonym logo projektu;

- o **kolejną kampanią informacyjną** jak została przeprowadzona wspólnie z Komendą Miejską Policji w Lublinie była akcja pod nazwą **„Odpal myślenie, nie wchodź w uzależnienie”**. Kampania będąca autorskim programem Wydziału Prewencji KMP w Lublinie miała na celu zwiększenie poziomu świadomości społecznej w zakresie powstawania szkód społecznych i zdrowotnych oraz konsekwencji prawnych wynikających z zażywania narkotyków, dopalaczy oraz nabytego stanu zaburzenia zachowania psychicznego i fizycznego jakim jest uzależnienie. Uczestnikami programu była młodzież ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz mieszkańcy z terenu powiatu lubelskiego. W ramach zaplanowanej kampanii funkcjonariusze Wydziału Prewencji KMP w Lublinie przeprowadzili **5 debat społecznych dla 206 osób (106 osób dorosłych i 100 osób młodzieży szkolnej)**. Debaty przeprowadzono w następujących miejscach: Szkoła Podstawowa nr 25 w Lublinie, Szkoła Podstawowa w Jastkowie, Bursa Szkolna Szkół Artystycznych, Bursa Szkolna nr 8 w Lublinie, Szkoła Podstawowa nr 52 w Lublinie. Zorganizowano również **19 spotkań edukacyjnych**, w których uczestniczyły **693 osoby**, w tym 154 osoby dorosłe i 539 osoby z grupy młodzieży szkolnej. Miejscem spotkań były: Szkoła „Lider” w Lublinie, Szkoła Podstawowa w Jastkowie, Szkoła Podstawowa nr 52 w Lublinie, Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 2 w Lublinie, Szkoła Podstawowa nr 33 w Lublinie, Zespół Szkół Ekonomicznych im Vetterów w Lublinie, Szkoła Podstawowa nr 2 w Lublinie, Bursa Szkolna nr 2 w Lublinie, Państwowe Szkoły Budownictwa i Geodezji, Zespół Szkół Budowlanych, VI Liceum Ogólnokształcące w Lublinie, Lubelskie Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Lublinie, Szkoła Podstawowa w Konopnicy, Zespół Szkół Techniki Rolniczej w Piotrowicach. W realizację akcji zaangażowani byli dzielnicowi Komisariatów Policji w Lublinie, pracownik Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Lublinie oraz pracownik Młodzieżowego Ośrodka Terapii i Readaptacji „Powrót z U” w Albrechtówce (koło Kazimierza Dolnego). W ramach realizacji kampanii,

młodzież szkolna była przygotowywana na zajęciach lekcyjnych do udziału w debatach, które odbywały się z udziałem specjalistów uzależnień. W tym celu prezentowano uczestnikom specjalnie przygotowany tematycznie materiał filmowy. Podczas debat poruszano tematykę uzależnień od środków psychoaktywnych (legalnych i nielegalnych) w zakresie aspektów prawnych, zdrowotnych i społecznych. W ramach projektu uczestnicy otrzymali materiały informacyjne i upominki w postaci smyczy i breloków do kluczy. Udział w debacie był atrakcyjną metodą prezentacji wiedzy, a zastosowana forma ich przekazu pozwoliła na jej skuteczne utrwalenie.

W ramach realizacji wymienionych inicjatyw wszystkim uczestnikom debat i spotkań przekazano materiały promocyjne. Były to lampki LED z nadrukiem w ilości 700 szt., opaski odblaskowe z nadrukiem w ilości 3000 szt. Koszt ich wykonania wyniósł **15.000,00 zł**.

W realizację działalności edukacyjnej w obszarze profilaktyki uzależnień i przemocy w rodzinie zaangażowane były organizacje pozarządowe prowadzące działalność pożytku publicznego rozumianą jako działalność społecznie użyteczną. Współpraca ta prowadzona była w ramach obowiązującego **„Programu współpracy Samorządu Województwa Lubelskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2022 rok”**. Zakres przedmiotowy współpracy dotyczył zadania pod nazwą **„Przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym”**. Współpraca była realizowana w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Współpraca prowadzona była z następującymi organizacjami pozarządowymi:

- **Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym "AGAPE" z Lublina.** Stowarzyszenie zrealizowało zajęcia informacyjno-edukacyjne z elementami grupy wsparcia „My Rodzice/My Opiekunowie” dla **65** osób (wychowawcy, rodzice/opiekunowie, członkowie ich rodzin);
- **Stowarzyszenie Rysa z Lublina,** które zrealizowało zajęcia edukacyjno-informacyjne dla kadry szkół i rodziców, w których udział wzięło **150 osób**;
- **Stowarzyszenie Integracji Rodzin „Przystań” z Chełma,** które zorganizowało cykl spotkań edukacyjno-informacyjnych, w których wzięło udział **121** osób, z tego: **30** osób w warsztatach **FreD Goes Net** (program wczesnej interwencji profilaktycznej dla młodzieży w wieku 13-19 lat, która doświadczyła problemów z powodu używania alkoholu, narkotyków oraz tzw. dopalaczy), **70 osób** w ramach środowiskowej profilaktyki uzależnień, **21 osób** w ramach inicjatywy **„Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”**;

- **Fundacja Szczęśliwe Dzieciństwo z Lublina**, która prowadziła w roku 2022 zajęcia informacyjno-edukacyjne dla **50 wychowanków** (dzieci i młodzież) uczestniczących w działaniach wychowawczych i edukacyjnych prowadzonych w ramach działalności dwóch placówek wsparcia dziennego prowadzonych przez Fundację;
- **Towarzystwo Nowa Kuźnia z Lublina**, w roku 2022 przygotowało i zrealizowało w szkołach cykl 50 spotkań informacyjnych skierowanych do rodziców, w których uczestniczyło **800** osób. Spotkania odbyły się w następujących szkołach: Lubelskie Centrum Edukacji Zawodowej w Lublinie, Zespół Szkół Budowlanych w Lublinie, Zespół Szkół Energetycznych w Lublinie, Zespół Szkół Ekonomicznych w Lublinie, Zespół Szkół Odzieżowo-Włókienniczych w Lublinie, Zespół Szkół Transportowo-Komunikacyjnych w Lublinie, IX Liceum Ogólnokształcące w Lublinie, Zespół Szkół Chemicznych i Przemysłu Spożywczego w Lublinie, Zespół Szkół Samochodowych w Lublinie, Zespół Szkół Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Lublinie. Tematyka spotkań dotyczyła występowania zagrożeń związanych z używaniem substancji psychoaktywnych podczas imprez młodzieżowych, charakterystyki miejsc oraz zagrożeń i roli oraz możliwości rodziców w zwiększeniu bezpieczeństwa imprez młodzieżowych;
- **Stowarzyszenie „Kontakt” z Lublina** w roku 2022 zakupiło i przekazało materiały informacyjno-edukacyjne dla **74** osób, uzależnionych od środków odurzających, substancji psychotropowych i nowych substancji psychoaktywnych.;
- **Fundacja Nowe Horyzonty z Warszawy** zrealizowała w lubelskich szkołach 90 warsztatów profilaktycznych dla **647** uczniów. Ich tematyka była ukierunkowana na uświadomienie problemu uzależnień od narkotyków oraz rozwijanie czynników chroniących przed uzależnieniami. Warsztaty zorganizowano dla uczniów następujących 6 szkół: Szkoła Podstawowa nr 1 im. T. Kościuszki w Puławach – 15 warsztatów, Szkoła Podstawowa nr 3 im. Jana Brzechwy w Puławach – 18 warsztatów, Szkoła Podstawowa nr 4 im. Mikołaja Kopernika w Puławach – 15 warsztatów, Szkoła Podstawowa w Bronowicach – 15 warsztatów, Szkoła Podstawowa nr 1 im. Jana Pawła II w Bełżycach – 12 warsztatów, Zespół Szkół w Karczmiskach – 15 warsztatów.

W celu realizacji wymienianych zadań organizacjom pozarządowym przekazano środki finansowe w wysokości **178.860,00 zł**. Oddziaływaniami edukacyjnymi i informacyjnymi organizacje pozarządowe objęły **1 907** osób.

W ramach działań medialnych o charakterze edukacyjnym skierowanych do szerokiego odbiorcy, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie podjął współpracę z Telewizją

Polską SA Oddział w Lublinie, z którą wspólnie przygotowana została koncepcja opracowania, wykonania i emisji dwóch spotów telewizyjnych:

- o Spot pn. **„STOP przemocy w rodzinie”** odnosił się do problemu przemocy domowej powstającej w wyniku obecności i spożywania alkoholu w rodzinie. Był emitowany na antenie TVP3 Lublin w liczbie 65. powtórzeń, w dniach 09-28.03.2022 r., a następnie w dniach 02-30.11.2022 r. Koszt realizacji wyniósł **8.400,00 zł**.
- o Spot pn. **„Tylko na początku bywa kolorowo”** odnosił się do szkód zdrowotnych i społecznych powstających w wyniku zażywania narkotyków. Był emitowany na antenie TVP3 Lublin w liczbie 32. powtórzeń, w dniach 2-19.12.2022 r. Koszt realizacji wyniósł **6.400,00 zł**.

Popularną formą wzmacniania/utrwalania skuteczności przekazu treści programowych adresowanych do osób uczestniczących w poszczególnych działaniach prowadzonych w obszarze profilaktyki uzależnień jest przekazywanie specjalnie przygotowanych na ten cel materiałów edukacyjnych. W tym celu, w roku 2022 Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie przygotował i przekazał uczestnikom organizowanych działań następujące pakiety materiałów o charakterze informacyjno-edukacyjnym:

- o W ramach kampanii profilaktycznej **„Co za dużo, to niezdrowo. Uzależnienia behawioralne”** przygotowano do dystrybucji 5 000 szt. ulotek, 125 szt. zakładek, 250 szt. kart aktywności, 25 plakatów, opracowanych i wykonanych przez UPP Reditus Sp. z o.o. w Krakowie. Koszt realizacji to kwota **4.981,50 zł**;
- o W ramach kampanii edukacyjnej **„Przemoc - Uzależnienie – Współuzależnienie”** wykonano w formie broszury następujące materiały informacyjne:
 - **„Rodzinna tajemnica. Przemoc – Uzależnienie – Współuzależnienie”** (1000 szt.),
 - **„Przemoc i uzależnienia a aspekty prawne i proceduralne”** (1000 szt.).

Broszury pod względem merytorycznym zostały opracowane przez Stowarzyszenie na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” prowadzące Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, będące placówką Instytutu Psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego w Warszawie. Koszt ich wydania to kwota **8.001,00 zł**.

Ogólny koszt realizacji działań w ramach przyjętego celu operacyjnego wyniósł **221.642,50 zł**. Bezpośrednio uczestniczyło w nich **4 013 osób**. Dzienna oglądalność spotów telewizyjnych oszacowana została na poziomie 1,64% mieszkańców województwa lubelskiego, co daje liczbę około **22 tys.** osób każdego dnia emisji.

Działanie 1.2: Gromadzenie i upowszechnianie informacji dotyczącej problematyki uzależnień, w tym opracowanie i/lub udostępnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych z zakresu promocji zdrowego stylu życia.

Jedną z zasad kształtowania poglądów na konieczność stałego utrwalania przekazu informacyjnego w obszarze profilaktyki uzależnień jest prezentacja i **dystrybucja materiałów informacyjno-edukacyjnych** dla uczestników ważnych wydarzeń wpisujących się w system działań w obszarze polityki społecznej.

W roku 2022 **Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie był dysponentem materiałów edukacyjnych opracowanych** i otrzymanych od wielu organizacji społecznych i instytucji działających na rzecz profilaktyki uzależnień. Spełniały one rolę narzędzia kształtującego pozytywny wizerunek podejmowanych działań oraz wzmacniały zakres treści przekazywanych w sposób werbalny podczas szkoleń, debat, warsztatów.

- Publikacje i materiały informacyjno-edukacyjne dotyczące przeciwdziałania uzależnieniom, w tym materiały promocyjne w ramach kampanii profilaktycznej „**Trzeźwy umysł na drodze**” oraz „**Odpal myślenie, nie wchodź w uzależnienie**”, zostały przekazane dla:
 - Komendy Miejskiej Policji w Lublinie w ilości 400 szt. lampek LED, 2000 szt. opasek odblaskowych, 6 szt. broszur „Narkotyki-ryzykowna droga”, 6 szt. broszur „O narkotykach bez przesady”, 6 szt. broszur w ramach kampanii pn. „Przyjmuje leki czy bierze? Leki bez recepty – do leczenia nie do brania”, 6 szt. Broszur „Szkoła i rodzice wobec zagrożeń substancjami psychoaktywnymi”, 6 szt. broszur „O lekach, marihuanie, dopalaczach bez histerii”;
 - dzieci z rodzin adopcyjnych uczestniczących w spotkaniu mikołajkowym zorganizowanym przez Rodzinny Dom Dziecka w Rejowcu, w dniu 19 grudnia 2022 r. (60 szt. smyczy, odblasków, latarek);
 - uczestników Dziennego Domu Seniora w Salominie gm. Gościeradów (po 15 sztuk ulotek, smyczy i opasek odblaskowych);
 - Ekspertów Wojewódzkich ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii (89 sztuk gadżetów edukacyjnych oraz ulotek) uczestniczących w dniach 25-26.05.2022 r. w wizycie studyjnej zorganizowanej przez ROPS w Lublinie oraz Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom. Eksperci wizytowali Regionalny Punkt Diagnostyki i Terapii FAS/FASD, Młodzieżowy Ośrodek Terapii i Readaptacji „Powrót z U” w Albrechtówce koło Kazimierza Dolnego, w punkcie Drop – in Stowarzyszenia MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Lublinie oraz

w hotelu ILAN w Lublinie (wykłady). W wizycie studyjnej uczestniczyły 24 osoby: przedstawiciele krajowego centrum przeciwdziałania uzależnieniom oraz wybitni specjaliści realizujący programy profilaktyczne, terapeutyczne, rehabilitacyjne i lecznicze w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom w tym eksperci wojewódzcy z różnych części Polski, którzy mogli zapoznać się z dobrymi praktykami realizowanymi w tym zakresie w województwie lubelskim. Celem wizyty było omówienie sytuacji związanej z polityką narkotykową kraju oraz przedstawienie wyżej wymienionej problematyki w poszczególnych regionach. Punkt DROP IN to spokojna i bezpieczna przestrzeń służąca osobie uzależnionej dla zaspokojenia jej podstawowych potrzeb takich jak: skorzystanie z toalety, pralni, pokoju higienicznego, czy wymiany sprzętu do iniekcji;

- uczestników **Forum Wspierania Inicjatyw Lokalnych**, które odbyło się w dniach 31.08.-02.09.2022 r. w Suścu. Inicjatywa obejmowała udział przedstawicieli 5 województw: lubelskiego, świętokrzyskiego, podkarpackiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego oraz instytucji otoczenia ekonomii społecznej i solidarnej, przedstawicieli ośrodków wsparcia ekonomii społecznej, podmiotów ekonomii społecznej. Gospodarzem wydarzenia był ROPS w Lublinie. Uczestnikom forum przekazano 135 opasek odblaskowych;
- uczestników **Wojewódzkiego Dnia Rodzin**, które odbyło się w dniu 7.09.2022 r. Organizatorem wydarzenia był Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie we współpracy z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Lublinie. W wydarzeniu uczestniczyły rodziny zastępcze, rodziny adopcyjne i seniorzy z terenu województwa lubelskiego. Gościom przekazano 22 latarki, 22 opaski odblaskowe, 22 lampki, 21 zakładki do książek, 10 smyczy oraz 100 szt. kwartalnika „Serwis Informacyjny UZALEŻNIENIA”;
- uczestników wyjazdowego posiedzenia **Rady Programowej do spraw Centrów Usług Społecznych**, które odbyło się w dniu 8.09.2022 r. w Bełżycach. Uczestnikom przekazano 18 pakietów gadżetów informacyjnych dot. uzależnień, zawierających: lampki, latarki, opaski odblaskowe;
- MOPR w Lublinie oraz Bursy Szkolnej nr 5 w Lublinie przekazano broszury „O lekach, marihuanie, dopalaczach bez hysterii” (20 szt.), „Szkoła i rodzice wobec zagrożeń” (20 szt.), „Narkotyki-ryzykowna droga” (20 szt.), „Serwis informacyjny – Uzależnienia” (20 szt.), zakładki z hasłem „Odpał myślenie, nie wchodź w uzależnienie” (44 szt.), broszury „O narkotykach bez przesady” (10 szt.), „Zakażenia przenoszone drogą płciową” (9 szt.), „Mini rozmówki rodzinne” (10 szt.),

„Nowe narkotyki. Czy znasz prawdę o dopalaczach?”(10 szt.), „HIV?, AIDS? O co kaman? FAQ” (1 szt.), „Współuzależnienie – jak przetrwać w rodzinie z osobą uzależnioną” (1 szt.), „Gdy alkoholik przestaje pić” (3 szt.);

- uczestników konferencji pn. **„CUS jako zintegrowany system usługowy na poziomie lokalnym”** zorganizowanej przez ROPS w Lublinie w dniu 21 listopada 2022 roku w Centrum Spotkania Kultur w Lublinie. Uczestnikom konferencji przekazano 400 sztuk gadżetów informacyjnych KMP w Lublinie dotyczących kampanii „Odpal myślenie – nie wchodź w uzależnienie” oraz „Trzeźwy umysł na drodze”, 100 sztuk ulotek w ramach kampanii „Co za dużo, to niezdrowo. Uzależnienia behawioralne”, 50 sztuk innych materiałów/ulotek w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i HIV/AIDS);
- Stowarzyszenia MONAR Poradnia Profilaktyki Leczenia i Terapii Uzależnień w Lublinie materiałów edukacyjno-informacyjnych w ramach kampanii profilaktycznej „Co za dużo, to niezdrowo. Uzależnienia behawioralne” do której przystąpił ROPS w Lublinie (100 sztuk ulotek i 3. plakatów);
- członków Komisji Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Sejmiku Województwa Lubelskiego - przekazano 10 kompletów zawierających materiały edukacyjno-informacyjne dot. kampanii profilaktycznej pn. „Co za dużo, to niezdrowo. Uzależnienia behawioralne” oraz lampki LED i opaski odblaskowe;
- Stowarzyszenia Ośrodek Wspierania Rodziny z Chełma. Przekazano ulotki dotyczące uzależnień („O narkotykach bez przesady” - 20 szt., „Szkoła i rodzice wobec zagrożeń” – 20 szt., „Nie pozwól by trawa Cię przerosła” (dotyczące programu CANDIS) - 20 szt., „Nie piję alkoholu w ciąży” - 30 szt., Serwis Informacyjny Uzależnienia - różne numery - 30 szt., broszury dot. przemocy seksualnej wobec dzieci - 30 szt. oraz inne materiały informacyjne z zakresu uzależnień, w tym „Raport o stanie narkomanii w Polsce” - 115 szt.);
- Stowarzyszenia Kontakt z Lublina materiałów dotyczących obszaru HIV/AIDS (40 szt.), Serwisu Informacyjnego „Uzależnienia” (5 szt.), broszur „Narkotyki ryzykowna droga” (10 szt.), „Narkotyki bez przesady” (10 szt.), „Szkoła i rodzice wobec zagrożeń” (10 szt.), „O lekach, marihuanie, dopalaczach bez histerii”- broszura dla rodziców w ramach ogólnopolskiej kampanii „Przyjmuje leki czy bierze? Leki bez recepty - do leczenia nie do brania” (10 szt.);

- **przekazano broszury, które opracowano w ramach kampanii edukacyjnej „Przemoc - Uzależnienie – Współuzależnienie”** organizowanej przez Ogólnopolskie Pogotowie "Niebieska Linia" IPZ oraz Fundację Batorego. Materiały pod tytułem „Rodzinna tajemnica. Przemoc w rodzinach z problemem alkoholowym” oraz „Przemoc i uzależnienia a aspekty prawne i proceduralne” przekazano dla:

- uczestników szkolenia **„Więź jako czynnik chroniący rozwój człowieka”** zorganizowanego przez ROPS w Lublinie dla kadry kierowniczej powiatowych centrów pomocy rodzinie i organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej, które odbyło się w dniu 25 kwietnia 2022 roku (103 szt.);
- Komendy Miejskiej Policji w Lublinie (po 15 szt. każdego rodzaju);
- Komisji Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego w Lublinie (po 20 sztuk każdego rodzaju);
- uczestników konferencji „Prawo dziecka do rodziny” zorganizowanej w dniu 10 czerwca 2022 r. w Lubelskim Centrum Konferencyjnym dla powiatowych centrów pomocy rodzinie, placówek opiekuńczo wychowawczych, ośrodków pomocy społecznej, centrum usług społecznych, sędziów sądów rodzinnych województwa lubelskiego oraz przedstawicieli regionalnych ośrodków polityki społecznej i ośrodków adopcyjnych w Polsce (po 200 sztuk broszur każdego rodzaju);
- uczestników Wojewódzkiego Dnia Rodzin w Lublinie (100 szt. broszur);
- wszystkich gmin z terenu woj. lubelskiego (po 213 szt. broszur każdego rodzaju);
- Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie oraz Bursy Szkolnej nr 5 w Lublinie (po 20 szt. broszur każdego rodzaju);
- Stowarzyszenia Ośrodek Wspierania Rodziny z Chełma (po 80 szt. broszur każdego rodzaju);
- uczestników I i II edycji szkolenia dotyczącego programu rekomendowanego pn. „Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej” (po 80 szt. broszur każdego rodzaju);
- dla uczestników konferencji pn. „CUS jako zintegrowany system usługowy na poziomie lokalnym” zorganizowanej przez ROPS w Lublinie w dniu 21 listopada 2022 roku w Centrum Spotkania Kultur w Lublinie (po 150 szt. broszur każdego rodzaju).

- o zapewniono całodobowy dostęp do „Informatora o instytucjach działających na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie lubelskim”, który był zamieszczony na stronie internetowej ROPS w Lublinie.

W roku 2022 pracownicy Oddziału ds. Uzależnień ROPS w Lublinie gromadzili informacje w celu opracowania dokumentów i materiałów związanych bezpośrednio z wypełnianiem obowiązków współpracy z jednostkami UMWL oraz jednostkami centralnymi w obszarze profilaktyki uzależnień. Prace te dotyczyły przygotowania następujących dokumentów:

- o Raportu o Stanie Województwa Lubelskiego za 2021 r.;
- o Raportu z wykonania w 2021 r. Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2024, przekazanego pod obrady Zarządu Województwa Lubelskiego, Komisji Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Sejmiku Województwa Lubelskiego;
- o Sprawozdania z realizacji Programu Współpracy Samorządu Województwa Lubelskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego za 2021 r.;
- o Sprawozdania z zadań realizowanych w 2021 r. w ramach Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 (przekazanego w systemie ProfiBaza);
- o Szczegółowego Sprawozdania z Realizacji Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS w 2021 r., przesłanego do Krajowego Centrum ds. AIDS oraz UMWL w Lublinie;
- o Opracowania informacji na temat organizacji świadczących pomoc dla cudzoziemców, w tym dla uchodźców;
- o Opracowania informacji w sprawie przeprowadzonych szkoleń dla jednostek organizacyjnych pomocy społecznej;
- o Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025 (w tym opracowanie obszarów działań w ramach konsultacji online ze specjalistą z Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom);
- o Sprawozdania finansowo-merytorycznego z realizacji zadań publicznych w ramach otwartego konkursu ofert oraz trybu pozakonkursowego za 2021 rok;

- Raportu z Monitoringu Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2021-2024 za 2021 rok;
- Raportu Wojewódzkiego na temat Monitorowanie problemu narkotyków i narkomanii na terenie województwa lubelskiego w roku 2021.

Na stronie internetowej ROPS w Lublinie zamieszczono następujące informacje i publikacje:

- uchwałę Nr XL/612/2022 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 17 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025 oraz niniejszy Program;
- informację o konsultacjach i wynikach konsultacji dotyczących projektu Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025;
- informację nt. otwartych konkursów ofert z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii ogłoszonych w 2022 roku;
- „Informator o instytucjach działających na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie lubelskim”;
- informację nt. kampanii społecznej o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym pod nazwą „Trzeźwy umysł na drodze” oraz „Odpal myślenie nie wchodzi w uzależnienie” w ramach porozumienia z KMP w Lublinie;
- informację nt. kampanii profilaktycznej **„Co za dużo, to niezdrowo. Uzależnienia behawioralne”** realizowanej przez ROPS w Lublinie oraz o możliwości bezpłatnego nabycia materiałów edukacyjno-informacyjnych dotyczących kampanii, w tym prośba o udział podmiotów zewnętrznych w dystrybuowaniu materiałów kampanijnych.

Istotnym zadaniem realizowanym przez ROPS w Lublinie było **zamieszczanie na stronach internetowych jednostki informacji o dokumentach oraz szkoleniach i konferencjach** realizowanych przez jednostki spoza województwa lubelskiego, które dotyczyły zdobywania wiedzy i umiejętności praktycznych w zakresie realizowania specjalistycznych programów profilaktycznych ukierunkowanych do różnych grup odbiorców. Zaletą tych szkoleń była ich wysoka dostępność i brak odpłatności własnej ze strony uczestników. Informacje adresowane były do szerokiego grona odbiorców, szczególnie edukatorów prowadzących działalność na terenie gmin województwa lubelskiego. Zamieszczono informacje dotyczące następujących wydarzeń:

- szkolenia dla realizatorów rekomendowanego programu profilaktycznego „Projekt Lustro”;
- sporządzenia formularza sprawozdania „PARPA-G1 – Działalność samorządów lokalnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 r.” składanego w Systemie Statystyki w Ochronie Zdrowia;
- konferencji szkoleniowej w zakresie skutecznych strategii profilaktycznych organizowanej przez Fundację Dobrostan ze środków Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych realizowanej na zlecenie Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom;
- wizyty studyjnej polskich Ekspertów Wojewódzkich ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii, przedstawicieli JST oraz Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom w dniach 25-26 maja 2022 r. w Lublinie;
- utworzenia Telefonu Zaufania dla Osób z Ukrainy, prowadzonego przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom;
- organizacji bezpłatnego programu szkoleniowego - Profilaktyka i Terapia Uzależnień Behawioralnych realizowanego przez Fundację Praesterno na zlecenie Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom i współfinansowanego ze środków Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych;
- szkolenia dla realizatorów programu profilaktycznego Unplugged ze środków Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych, realizowanego na zlecenie Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom przez Fundację Pozytywnej Profilaktyki;
- sprawozdawczości gmin w zakresie przeciwdziałania narkomanii za 2021 rok (na podstawie otrzymanych informacji Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom przygotowuje zbiorcze sprawozdanie zawierające dane od wszystkich instytucji ujętych w Krajowym Programie Przeciwdziałania Narkomanii. Sprawozdanie to jest corocznie przyjmowane przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej);
- opublikowania biuletynu informacyjnego Krajowego Centrum ds. AIDS „Kontra” (nr 3 i 4);
- przekazania informacji o kampanii profilaktycznej Krajowego Centrum ds. AIDS dot. HIV pn. „Jedyny taki test” przekazaną przez LUW w Lublinie;
- szkolenia przygotowującego do realizacji programu rekomendowanego pn.: „Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej” zorganizowanego przez ROPS w Lublinie. Szkolenie skierowane było do pracowników placówek opiekuńczo wychowawczych, wychowawców,

pedagogów, psychologów, nauczycieli z terenu województwa lubelskiego. Zostało zrealizowane dla 80 uczestników, w ramach dwóch edycji dla 4 grup szkoleniowych. I edycja w dniach 19-26.09.2022 r. i następnie 19-26.10.2022 r. Z kolei II edycja w dniach 20-27.10.2022 r., a następnie 03-10.11.2022 r.

- szkolenia e-learningowego dla dwóch grup szkoleniowych – 158 uczestników pn: „Zaburzenia psychiczne a używanie środków psychoaktywnych” - zorganizowanego przez ROPS w Lublinie. Szkolenie odbyło się w dniach 23-24.08.2022 r. oraz 12-13.09.2022 r. w siedzibie ROPS w Lublinie i zostało skierowane do przedstawicieli instytucji i organizacji z terenu województwa lubelskiego mających zawodową styczność z problematyką uzależnień, pracowników oświaty, pedagogów szkolnych, psychologów, kuratorów sądowych, pracowników administracji publicznej, pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych, placówek wsparcia dziennego, członków organizacji pozarządowych;
- zaproszenia na kurs pomocy socjoterapeutycznej dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym – Fundacja ETOH;
- zaproszenia do udziału w zajęciach terapeutyczno-rozwojowych dla osób uzależnionych od alkoholu, po ukończeniu terapii własnej, zajmujących się udzielaniem pomocy osobom uzależnionym (zorganizowanych przez Instytut Psychologii Zdrowia PTP).

Powszechną praktyką stosowaną w roku 2022 było przekazywanie do publicznej wiadomości **informacji o obowiązujących dokumentach programowych** w celu zapoznania się z nimi i zdobywania wiedzy niezbędnej do implementacji proponowanych działań na poziomie lokalnym. Informacje dotyczyły następujących dokumentów:

- Raportu z Monitoringu Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2021-2024 za 2021 rok;
- Raportu z wykonania w 2021 r. Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2024;
- Raportu Wojewódzkiego: Monitorowanie problemu narkotyków i narkomanii na terenie województwa lubelskiego w roku 2021;
- Raportu Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczącego zatruc środków zastępczym lub nową substancją psychoaktywną w Polsce – dane za 2021 r.;
- informacji nt. Światowego Dnia FAS przypadającego w dniu 9 września 2022 r.;

- o informacji o Światowym Dniu AIDS przypadającym w dniu 1 grudnia 2022 r.;
- o informacji nt. Międzynarodowego Dnia Zapobiegania Narkomanii, który przypadał w dniu 26 czerwca 2022 r.

Działanie 1.3: Rozwijanie oferty szkoleniowej dotyczącej rozpoznawania zagrożeń w obszarze uzależnień oraz kształtowania umiejętności podejmowania interwencji profilaktycznej skierowanej m.in. do specjalistów pracujących w obszarze uzależnień, rodziców, opiekunów, młodych dorosłych jak również do osób zajmujących się przemocą w rodzinie/przemocą domową.

Odpowiednie kształtowanie polityki społecznej w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i innych uzależnień wymaga stałej aktualizacji wiedzy o tym, co jest osiąganym w procesie kształcenia kadr podejmujących się realizacji działalności praktycznej w obszarze profilaktyki uzależnień. W roku 2022 Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie przygotował i skierował do grupy osób pracujących w obszarze profilaktyki uzależnień ofertę udziału w szkoleniach specjalistycznych, które miały na celu podniesienie kompetencji osobistych. Zrealizowano następujące działania:

- o w dniach 23-24.08.2022 r. oraz 12-13.09.2022 r. zorganizowano zostało szkolenie prowadzone w formie **on-line** pn. **„Zaburzenia psychiczne a używanie środków psychoaktywnych”**, które zostało skierowane do przedstawicieli instytucji i organizacji z terenu województwa lubelskiego, mających w pracy zawodowej styczność z problematyką uzależnień (pracowników oświaty, pedagogów szkolnych, psychologów, kuratorów sądowych, pracowników administracji publicznej, pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych, placówek wsparcia dziennego, członków organizacji pozarządowych). W szkoleniu udział wzięło **158 osób**, a koszt jego realizacji to kwota **28.400,00 zł**;
- o w siedzibie ROPS w Lublinie zorganizowane zostały dwie edycje szkolenia pn. **„Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej”** dla **80 osób**. Pierwsza edycja realizowana była w dniach 19.09.2022 r., 26.09.2022 r., 19.10.2022 r., 26.10.2022 r., a druga edycja w dniach 20.10.2022 r., 27.10.2022 r., 03.11.2022 r., 10.11.2022 r. Szkolenie zostało skierowane do pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych, wychowawców, pedagogów, psychologów, nauczycieli z terenu województwa lubelskiego. Koszt realizacji to kwota **60.000,00 zł**;
- o **zorganizowano zajęcia z zakresu superwizji dla 118 pracowników WOTUiW w Lublinie**, w tym zatrudnionych w placówkach terenowych tej jednostki. Zajęcia w wymiarze 50 godzin zrealizowane zostały w systemie dziesięciu spotkań, po pięć godzin każde. Organizatorem

superwizji był WOTUiW w Lublinie. Koszt realizacji tego zadania to kwota **15.000,00 zł**, pochodząca ze środków Województwa Lubelskiego;

- szkolenie pn. **„Dialog motywujący i transteoretyczny model zmiany”** w wymiarze 32 godzin dla **13** osób, którego organizatorem był WOTUiW w Lublinie. Koszty realizacji tego zadania w wysokości **8.000,00 zł** zostały sfinansowane ze środków Województwa Lubelskiego;
- wystosowano odpowiedź na pismo z Gminy Rejowiec (Pełnomocnik Wójta ds. Uzależnień) dot. szkoleń w zakresie uzależnień w 2022 r.;
- przekazano informację do 17. organizacji pozarządowych w sprawie możliwości bezpłatnego uczestnictwa on-line w szkoleniu z obsługi platformy Witkac, zorganizowanym przez ROPS w Lublinie, które odbyło się w dniu 12.04.2022 r.;
- przesłano do członków **Rady Terenowej ds. Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym Województwa Lubelskiego**, powołanej Zarządzeniem Nr 421 Wojewody Lubelskiego z dnia 29 grudnia 2021 r., zaproszenia do udziału w szkoleniach organizowanych przez ROPS w Lublinie, a następnie zbiorcze zestawienie potrzeb szkoleniowych z zakresu uzależnień i przemocy w rodzinie zgłoszonych przez członków Rady. W pracach Rady uczestniczył przedstawiciel ROPS w Lublinie.

Działanie 1.4: Organizacja/współorganizacja i/lub uczestnictwo w interdyscyplinarnych spotkaniach m.in.: konferencjach, seminariach, pracach grup roboczych dotyczących strategii rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniami, skierowanych m.in. do przedstawicieli organizacji pozarządowych i JST.

Istotna rola w budowaniu współdziałania instytucji działających w kierunku funkcjonowania w naszym regionie skutecznego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień przypada pracownikom Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie, którzy w roku 2022 uczestniczyli w wielu formach zdobywania i aktualizowania wiedzy z zakresu profilaktyki uzależnień o charakterze popularno-naukowym. Do istotnych wydarzeń należy zaliczyć udział pracowników w:

- IX Ogólnopolskiej Konferencji **„Uzależnienia - Polityka, Nauka, Praktyka”** zorganizowanej w dniach 9-21 września 2022 r. w Warszawie przez Fundację Res Humanae na zlecenie Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom;
- Ogólnopolskiej Konferencji pn. **„W kierunku zintegrowanego modelu polityki rozwiązywania uzależnień”** zorganizowanej w dniu 17 października 2022 r. w Warszawie

przez Fundację Res Humanae na zlecenie Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom;

- X Międzynarodowej Konferencji **"Patologiczny hazard i inne uzależnienia behawioralne"** zorganizowanej przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, w dniach 14-15 listopada 2022 r. w Warszawie;
- XXIX Konferencji **"Człowiek żyjący z HIV w rodzinie i społeczeństwie"** zorganizowanej przez Krajowe Centrum ds. AIDS w dniach 30 listopada-1 grudnia 2022 r. w Warszawie);
- konferencji przekazywanej w formie online w dniu 29.11.2022 r. pod nazwą **"W stronę środowiskowych usług społecznych - deinstytucjonalizacja praktyk pomocowych w Polsce i w Europie"** zorganizowanej przez Uniwersyteckie Obserwatorium Deinstytucjonalizacji Praktyk Pomocowych (UODI) działające przy Uniwersytecie Warszawskim z siedzibą w Warszawie;
- Naradzie w formie online **Pełnomocników ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii** zorganizowanej przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom w Warszawie, w dniu 23 lutego 2022 r.;
- seminarium prowadzonym w formie wideokonferencji w ramach projektu **„Mój dom – kompleksowy program wsparcia wychodzenia z bezdomności w oparciu o wzorzec włoski”** zorganizowanym przez Polską Fundację Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego "OIC Poland" z siedzibą w Lublinie oraz Urząd Miasta Biała Podlaska w dniu 24 marca 2022 r.;
- spotkaniu online zorganizowanym w dniu 15 marca 2022 r. przez Polską Sieć Polityki Narkotykowej z siedzibą w Warszawie. Spotkanie **dotyczyło leczenia substytucyjnego, redukcji szkód, bazy noclegowej pod kątem uchodźców z Ukrainy;**
- w spotkaniu konsultacyjnym on-line pn. **„Wytyczne w ramach EFS+ w obszarze zdrowia”** zorganizowanej przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej w Warszawie w dniu 17 listopada 2022 r.;
- debacie online pn. **„Uzależnienia behawioralne a samorząd i profilaktyka – nowe czasy, nowe wyzwania”** zorganizowanej w dniu 11 marca 2022 r. przez ETOH - Fundację Rozwoju Profilaktyki, Edukacji i Terapii Problemów Alkoholowych z siedzibą w Warszawie i Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom w Warszawie;

- Posiedzeniu **Parlamentarnego Zespołu ds. Rozwiązywania Problemów Uzależnień** na temat reformy polityki alkoholowej w Polsce zorganizowanym przez Kancelarię Sejmu w dniu 13 maja 2022 r.;
- **Wizycie studyjnej w dniach 25-26 maja 2022 r., będącej spotkaniem Ekspertów Wojewódzkich ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii** zorganizowanej przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie oraz Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom w Warszawie. Program wizyty studyjnej obejmował wizytę w Regionalnym Punkcie Diagnostyki i Terapii FAS/FASD w ROPS w Lublinie, w Młodzieżowym Ośrodku Terapii i Readaptacji „Powrót z U” w Albrechtówce k. Kazimierza Dolnego, w Punkcie Drop in MONAR Lublin oraz w Hotelu Ilan w Lublinie (wykłady);
- wizycie **polskich Ekspertów Wojewódzkich ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii oraz przedstawicieli JST i polskiego Reitox Focal Point** (Dział Badań, Monitorowania oraz Współpracy Międzynarodowej KCPU) w Europejskim Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii w Lizbonie, w dniach 10-11.10.2022 r.;
- **spotkaniu związanym z zaplanowaniem działań skierowanych do uchodźców z Ukrainy**, zorganizowanym przez Eksperta Wojewódzkiego ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii, które odbyło się w dniu 9 maja 2022 r. w siedzibie ROPS w Lublinie. Uczestnikami spotkania byli przedstawiciele ROPS w Lublinie, Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Lublinie, Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Lublinie, Towarzystwa Nowa Kuźnia, Stowarzyszenia MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Lublinie, Komendy Wojewódzkiej Policji w Lublinie, Ośrodka Leczenia Uzależnień SP ZOZ w Lublinie, Kuratorium Oświaty w Lublinie;
- **„Spotkaniu podmiotów i instytucji realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania narkomanii”** zorganizowanym przez Urząd Miasta w Lublinie w Hotelu FOCUS w Lublinie w dniu 24 października 2022 r.;
- w posiedzeniach **Rady Terenowej do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym Województwa Lubelskiego** zorganizowanych w siedzibie Sądu Okręgowego w Lublinie w dniach 31 maja 2022 r. oraz 28 listopada 2022 r.;
- posiedzeniu **Wojewódzkiego Zespołu ds. realizacji Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i zwalczania AIDS na lata 2022-2026** zorganizowanym przez Lubelski Urząd Wojewódzki w dniu 25 stycznia 2022 r. w formie online.

Jednym z obowiązków pracowników ROPS w Lublinie był nadzór nad realizacją **czynności administracyjnych związanych z przeprowadzeniem otwartych konkursów ofert** dla organizacji pozarządowych na realizację zadania publicznego w obszarze „przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym” oraz innych konkursów. W roku 2022 przedstawiciele ROPS w Lublinie uczestniczyli w pracach następujących komisji konkursowych:

- o w dniach 7.02-01.03.2022 r. odbyło się osiem posiedzeń komisji konkursowej powołanej do zaopiniowania ofert złożonych przez organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w ramach otwartego konkursu ofert DZU/1/SWL/2022 ogłoszonego w dniu 13 stycznia 2022 r. na realizację zadań publicznych Województwa Lubelskiego z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w 2022 roku. Wraz z pracownikami ROPS w Lublinie, w pracach komisji uczestniczyli przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie oraz Fundacji na Rzecz Seniorów „BONUM VITAE” z Lublina.

Innym rodzajem obowiązków realizowanych przez pracowników Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie był **udział w pracach zespołów roboczych powoływanych do opracowania dokumentów programowych** z zakresu polityki społecznej. W roku 2022 zrealizowano następujące działania:

- o zorganizowano posiedzenie Zespołu ds. opracowania projektu **Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025**, które odbyło się w dniu 27 kwietnia 2022 r. w siedzibie ROPS w Lublinie;
- o zorganizowano w formie on-line pięć kolejnych posiedzeń zespołu roboczego z udziałem specjalisty z Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom w Warszawie poświęconych opracowaniu poszczególnych obszarów działań do projektu **Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025**;
- o organizowano całoroczną pracę Zespołu **opracowującego Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji** (powołanego przez Zarząd Województwa Lubelskiego), którego członkami byli przedstawiciele ROPS w Lublinie, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytetu Warszawskiego, samorządów gminnych, dyrektorzy centrów usług społecznych. Opracowano diagnozy społeczne w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie pod kątem organizacji usług społecznych w środowisku lokalnym.

Działanie 1.5: Organizacja różnych form doskonalenia zawodowego podnoszącego kwalifikacje pracowników placówek leczenia uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia.

Samorząd Województwa Lubelskiego jest organem prowadzącym kilku jednostek ochrony zdrowia, w których prowadzone jest leczenie uzależnień. Jednym z nich jest Szpital Neuropsychiatryczny im. Profesora Mieczysława Kaczyńskiego w Lublinie. W strukturze szpitala funkcjonuje **Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia**. W roku 2022 Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie udzielił tej jednostce wsparcia w celu realizacji następujących działań, które były adresowane do pracowników jednostki:

- **zorganizowano superwizję pracy terapeutycznej** dla 118 pracowników WOTUiW w formie dziesięciu spotkań w wymiarze pięciu godzin na jedno spotkanie (łącznie 50 godzin). Koszt realizacji zadania to kwota **15.000,00 zł** pochodząca ze środków finansowych Województwa Lubelskiego;
- zorganizowano szkolenie dla trzynastu osób pod nazwą „**Dialog motywujący i transteoretyczny model zmiany**”. Program szkolenia zrealizowano w ramach czterech spotkań, z których każde trwało osiem godzin. Koszt realizacji zadania to kwota **8.000,00 zł** pochodząca ze środków finansowych Województwa Lubelskiego.

Wskaźniki:	Bazowa wartość wskaźnika	Osiągnięta wartość wskaźników*	Docelowa wartość wskaźnika
liczba działań informacyjno-edukacyjnych dotyczących problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie/przemocy domowej zrealizowanych przez organizacje pozarządowe lub inne podmioty przy współpracy z ROPS w Lublinie	20	14	55
liczba i nakład materiałów informacyjno-edukacyjnych rozdyskrebowanych przez ROPS w Lublinie, w tym przy współpracy z organizacjami pozarządowymi lub innymi podmiotami	12/12 160	24/5 908	28/26 000
liczba publikacji np. komunikatów, ogłoszeń, podstron, kampanii społecznych, informacyjnych na stronie internetowej ROPS w Lublinie (i/lub innych mediach, w tym mediach społecznościowych)	46	27	130
liczba szkoleń zrealizowanych przez ROPS w Lublinie lub organizacje pozarządowe przy wsparciu ROPS w Lublinie	6	2	18
liczba uczestników szkoleń	234	238	620
liczba interdyscyplinarnych spotkań w ramach współpracy pomiędzy instytucjami i podmiotami realizującymi zadania z zakresu	60	9	210

Wskaźniki:	Bazowa wartość wskaźnika	Osiągnięta wartość wskaźników*	Docelowa wartość wskaźnika
uzależnień oraz w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie/domowej w rodzinach z problemem uzależnień realizowanych przy współpracy z ROPS w Lublinie			
liczba interdyscyplinarnych spotkań w ramach współpracy pomiędzy instytucjami i podmiotami realizującymi zadania z zakresu uzależnień oraz w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie/domowej w rodzinie z problemem uzależnień z udziałem przedstawicieli z ROPS w Lublinie	41	32	160
liczba działań podnoszących kwalifikacje zawodowe pracowników placówek leczenia uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia w województwie lubelskim w tym takich, których organizatorem jest WOTUW w Lublinie	6	11	21
liczba pracowników placówek leczenia uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia w województwie lubelskim uczestniczących w działaniach podnoszących kwalifikacje zawodowe w tym takich, których organizatorem jest WOTUW w Lublinie	71	131	180
liczba superwizji pracowników placówek leczenia uzależnienia od alkoholu z terenu województwa lubelskiego (których organizatorem jest WOTUW w Lublinie)	5	10	14

*Osiągnięte wartości wskaźników zostały podane bez wskaźników właściwych dla Celu 5.

Wnioski:

W ramach celu operacyjnego w zakresie zwiększenia poziomu wiedzy i umiejętności mieszkańców województwa lubelskiego, w tym m.in. kadry uczestniczącej w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie/przemocy domowej prowadzono i współrealizowano kampanie profilaktyczne (kampanię skierowaną do uczestników ruchu drogowego i uczniów w ramach porozumienia zawartego z KMP w Lublinie, kampanię edukacyjną „Przemoc – Uzależnienie – Współuzależnienie”, spoty telewizyjne pn. „STOP przemocy w rodzinie” oraz „Tylko na początku bywa kolorowo”) oraz dystrybuowano materiały edukacyjno-informacyjne. Wśród odbiorców działań znalazły się zarówno osoby dorosłe, jak i młodzież oraz dzieci. Na stronie internetowej ROPS w Lublinie udostępniano informacje, publikacje, raporty, informatory dotyczące problematyki uzależnień, informacje o szkoleniach organizowanych przez ROPS w Lublinie i inne podmioty.

W ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi realizujących zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii prowadzono działania informacyjno-edukacyjne. W ramach otwartego konkursu wspierano organizacje pozarządowe realizujące zajęcia informacyjno-edukacyjne z elementami grupy wsparcia, zajęcia dla kadry szkół i rodziców, warsztaty profilaktyczne dla młodzieży szkolnej, spotkania edukacyjno-informacyjne w ramach programów rekomendowanych (FreD Goes Net) oraz w ramach działalności placówek wsparcia dziennego.

Wśród członków komisji konkursowej w ramach otwartego konkursu ofert, oprócz przedstawicieli ROPS w Lublinie znaleźli się również eksperci zewnętrzni, przy współudziale których przeprowadzono ocenę ofert złożonych przez organizacje pozarządowe.

Podejmowano działania w kierunku zwiększania poziomu kompetencji osób mających w pracy zawodowej styczność z problematyką uzależnień, takie jak szkolenia, superwizja. Szkolenia skierowane były do pracowników oświaty, pedagogów szkolnych, psychologów, kuratorów sądowych, pracowników administracji publicznej, pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych, placówek wsparcia dziennego, członków organizacji pozarządowych, chcących poszerzyć wiedzę i zdobyć umiejętności w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom. Uczestnicy szkoleń mogli również zdobyć uprawnienia do prowadzenia programu rekomendowanego pn. „Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej”, mającego na celu rozwijanie u dzieci w wieku 8-12 lat umiejętności radzenia sobie ze stresem i trudnościami, a także kształtowanie postaw optymizmu, empatii, wytrwałości i wiary w siebie.

Odbyło się także szkolenie dla pracowników placówek leczenia uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia, którego organizatorem był WOTUiW w Lublinie.

Działalność szkoleniowa pozwoliła na dostarczenie uczestnikom rzetelnej wiedzy oraz doskonalenie ich umiejętności w zakresie prowadzenia programów profilaktycznych, w zakresie zagadnień związanych z ryzykownym używaniem substancji psychoaktywnych, rozpoznawaniem zaburzeń, będących konsekwencją używania substancji psychoaktywnych i postępowaniem wobec osób, których dotyczy problem używania tych substancji, a także w zakresie tworzenia i realizacji skutecznych gminnych strategii rozwiązywania problemów alkoholowych.

Superwizji, będącej specyficzną metodą szkolenia specjalistów i wspomagania procesu pomocy klientom, poddano pracowników WOTUiW w Lublinie.

Niewątpliwie, wymiana poglądów oraz doświadczeń między podmiotami działającymi w obszarze przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu w ramach uczestnictwa w spotkaniach

interdyscyplinarnych takich jak konferencje, webinary, debaty, narady, posiedzenia, wizyty studyjne, spotkania w ramach prac zespołów roboczych opracowujących dokumenty programowe przyczyni się do efektywniejszego wykorzystania środków finansowych i skuteczniejszej realizacji zadań zawartych w Programie.

Rekomendacje:

1. Rekomenduje się stale zabezpieczać środki finansowe na prowadzenie przedsięwzięć profilaktycznych, takich jak np. kampanie społeczne, spoty, zakup, a następnie upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych.
2. Rekomenduje się organizację interdyscyplinarnych spotkań i uczestnictwo w nich w celu dalszego rozwijania współpracy z podmiotami działającymi w obszarze problematyki uzależnień.
3. Wskazana jest kontynuacja działań oraz zabezpieczenie środków finansowych na działalność służącą podnoszeniu kompetencji, w tym szkoleniową.
4. Rekomenduje się prowadzenie działań ukierunkowanych na udzielanie wsparcia osobom pracujących w obszarze uzależnień, m.in. w formie superwizji. Umożliwi im to konsultację prowadzonych działań z zewnętrznym ekspertem. Pozwoli także na wymianę wiedzy i doświadczeń.

Cel szczegółowy 2: Podniesienie jakości i zasięgu działań profilaktycznych w obszarze uzależnień

Działanie 2.1: Wspieranie działalności organizacji pozarządowych i innych podmiotów w zakresie udoskonalania oferty, upowszechniania oraz wdrażania programów profilaktyki uniwersalnej o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności w szczególności zalecanych w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego.

W profilaktyce uzależnień podstawowe znaczenie ma wiedza na temat wielorakich niebezpieczeństw związanych ze spożywaniem alkoholu, zażywaniem narkotyków i uzależnień behawioralnych. Organizacje pozarządowe realizowały programy, które brały pod uwagę wspólne czynniki chroniące i czynniki ryzyka używania substancji psychoaktywnych, problemów alkoholowych i innych zachowań ryzykownych. W roku 2022, ROPS w Lublinie prowadził w tym zakresie współpracę z następującymi organizacjami pozarządowymi:

- **Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci „O Uśmiech Dziecka” z Chełma.** Organizacja realizowała rekomendowany program profilaktyki uniwersalnej „UNPLUGGED” dla 30

osób (18. uczniów i 12. rodziców) mający na celu ograniczanie inicjacji używania substancji psychoaktywnych (alkohol, tytoń, narkotyki);

- **Stowarzyszenie Integracji Rodzin „Przystań” z Chełma.** Organizacja realizowała rekomendowany program **„Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”**. Jest to program spotkań dla każdego, kto szuka sposobu na nawiązanie głębszych i cieplejszych relacji z dziećmi lub wychowankami. Został skierowany do **21 osób**;
- **Fundacja Centrum Działań Profilaktycznych z Wieliczki.** Fundacja zrealizowała program rekomendowany **„Deбата”**. Program ma charakter uprzedzający. Jego zadaniem jest zapobieganie przedwczesnemu używaniu alkoholu, towarzyszącym temu konsekwencjom oraz promowanie postawy trzeźwości. Oddziaływaniami **programu objęto 1 913 uczniów i 94 nauczycieli**;
- **Fundacja Centrum Działań Profilaktycznych z Wieliczki** zrealizowała program rekomendowany **„UNPLUGGED”**, w którym udział wzięło **177. Uczniów i 8. Nauczycieli**;
- **Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym "AGAPE" z Lublina.** Organizacja realizowała rekomendowany program **„Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”**, w którym udział wzięło **65 osób** (wychowawcy, rodzice/opiekunowie, członkowie ich rodzin - dzieci i młodzież).

Działanie 2.2: Wspieranie działalności organizacji pozarządowych i innych podmiotów w zakresie udoskonalania oferty, upowszechniania oraz wdrażania programów profilaktyki selektywnej i wskazującej o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności, w tym programów w szczególności zalecanych w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego.

Realizacja programu „o potwierdzonej skuteczności” (*evidence-based program*) wnosi efekty w postaci znaczącej poprawy zdrowia, dobrostanu lub zaburzeń czy zachowań ryzykownych i związanych z tym problemów. W roku 2022, ROPS w Lublinie prowadził w tym zakresie współpracę z następującymi organizacjami pozarządowymi:

- **Fundacja Szczęśliwe Dzieciństwo z Lublina**, która realizowała program rekomendowany **„Środowiskowa profilaktyka uzależnień”** ukierunkowany na wsparcie **50 osób** - dzieci i młodzież z dwóch placówek wsparcia dziennego, u których prawidłowy rozwój jest zagrożony ze względu na przebywanie w niekorzystnych środowiskach wychowawczych, w tym w rodzinach niewydolnych wychowawczo;

- o **Stowarzyszenie Integracji Rodzin „Przystań” z Chełma.** Organizacja zrealizowała dwa programy rekomendowane. Pierwszy to „**Środowiskowa profilaktyka uzależnień**” dla **70 osób**. Drugi to „**Fred goes net**” skierowany do **30 osób** i należy do programów profilaktyki selektywnej. Celem programu jest podniesienie wiedzy jego uczestników na temat szkodliwości używania substancji psychoaktywnych oraz zachęcenie ich do oceny indywidualnego ryzyka używania substancji psychoaktywnych oraz w efekcie do zmiany postaw i zachowania – ograniczenia używania substancji lub abstynencji;
- o **Towarzystwo Nowa Kuźnia z Lublina** zrealizowało w roku 2022 dwa programy rekomendowane: „**Środowiskowa profilaktyka uzależnień**” dla **450. osób** (90. dzieci i młodzieży, 300. rodziców, 60. przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego) i „**Fred goes net**”, którego uczestnikami była **60. osobowa grupa** młodzieży;
- o **Towarzystwo Nowa Kuźnia z Lublina** w ramach złożonej oferty konkursowej zrealizowało działania środowiskowe/partyworking dla 2 300 osób, które były prowadzone w miejscach rekreacji i wypoczynku młodych ludzi, konsultacje specjalistyczne dla 100 osób i spotkania informacyjne w szkołach dla 800 osób. Razem działaniami objęto **3 200 osób**.

Działanie 2.3: Wspieranie działań w zakresie pomocy psychologicznej, socjoterapeutycznej i opiekuńczo-wychowawczej dla dzieci z rodzin z problemem uzależnień i ich rodzin.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w związku z występowaniem problemu uzależnień polegało na podejmowaniu zespołu planowanych działań, mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Obejmowało ono m.in.: analizę sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie, wzmacnianie roli i funkcji rodziny, przeciwdziałanie jej marginalizacji i degradacji społecznej, podnoszenie świadomości w zakresie planowania i funkcjonowania rodziny oraz dążenie do jej reintegracji. Placówki zapewniały dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań. W ramach zajęć organizowano działania psychoprofilaktyczne, socjoterapię, odrabianie lekcji, aktywność muzyczną, kulturalną czy sportową.

W roku 2022, ROPS w Lublinie prowadził w tym zakresie współpracę z następującymi organizacjami pozarządowymi:

- o **Fundacja Sempre a Frente z Lublina**, która organizowała dla **21. dzieci** grupowe zajęcia profilaktyczne;
- o **Fundacja Amigo–Polska z Lublina**, która prowadziła dla **20. osobowej grupy** dzieci i młodzieży, zagrożonej demoralizacją, ubóstwem, przestępczością, uzależnieniami, pracę

wychowawczą i terapeutyczną oraz współpracowała w tym zakresie z ich rodzinami lub opiekunami;

- **Lubelski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża z Lublina.** Organizacja dwóch turnusów kolonijnych połączonych z promocją zdrowia, programem profilaktyki uniwersalnej, programem kulturalno-oświatowym, programem edukacyjno-wypoczynkowo-sportowym dla **176 osób** (dzieci i młodzież);
- **Stowarzyszenie „Spełniamy marzenia” z Kraśnika,** które prowadziło działalność dla **20 wychowanków** dwóch placówek opiekuńczo-wychowawczych, polegające na aktywizacji wychowanków do pozytywnego i aktywnego spędzania czasu wolnego, refleksji nad swoją przyszłością, pogłębiania więzi z otoczeniem i rodziną;
- **Stowarzyszenie Świdnicka Grupa Teatralna „Teatr Drogi” ze Świdnika.** Stowarzyszenie prowadziło działania o charakterze teatralno-terapeutycznym dla **108. osób**, w tym dzieci i młodzież;
- **Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci „O Uśmiech Dziecka” z Chełma,** które zrealizowało dla **18. osób** (dzieci i młodzież) program profilaktyki uniwersalnej UNPLUGGED” oparty na modelu wszechstronnego wpływu społecznego;
- **Stowarzyszenie Integracji Rodzin „Przystań” z Chełma,** które zrealizowało programy rekomendowane: „Środowiskowa profilaktyka uzależnień”, „Fred goes Net”. Uczestnicy: łącznie **100 osób** (30 osób – „Fred goes Net”, 70 osób – „Środowiskowa profilaktyka uzależnień”);
- **Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym "AGAPE" z Lublina,** które zrealizowało program rekomendowany „Szkola dla Rodziców i Wychowawców”. W programie uczestniczyło **65 osób** (wychowawcy, rodzice/opiekunowie, członkowie ich rodzin - dzieci i młodzież);
- **Fundacja Szczęśliwe Dzieciństwo z Lublina,** która zrealizowała program rekomendowany „Środowiskowa profilaktyka uzależnień”. W programie uczestniczyło **50 osób** (dzieci i młodzież z dwóch placówek wsparcia dziennego);
- **Towarzystwo Nowa Kuźnia z Lublina,** które zrealizowało dwa programy rekomendowane: „Środowiskowa profilaktyka uzależnień” i „Fred goes Net” dla następujących grup uczestników: „Środowiskowa profilaktyka uzależnień” dla 450 osób (90 - dzieci i młodzież, 300 - rodzice, 60 - przedstawiciele gmin, miast), „Fred goes Net” - 60 osób (młodzież). Łącznie **510 osób**.

Wskaźniki:	Bazowa wartość wskaźników	Osiągnięta wartość wskaźników	Docelowa wartość wskaźników
liczba działań z profilaktyki uniwersalnej (w tym programów rekomendowanych) dofinansowanych przez ROPS w Lublinie	15	10	45
liczba odbiorców tych działań	932	2 653	2 500
liczba działań profilaktyki selektywnej i wskazującej (w tym programów rekomendowanych) dofinansowanych przez ROPS w Lublinie	5	4	14
liczba odbiorców tych działań	660	3 860	1 600
liczba programów profilaktyki uniwersalnej rekomendowanych lub o potwierdzonej skuteczności dofinansowanych przez ROPS w Lublinie	3	5	10
liczba odbiorców objętych ww. programami	141	2 308	420
liczba programów profilaktyki selektywnej i wskazującej rekomendowanych lub o potwierdzonej skuteczności dofinansowanych przez ROPS w Lublinie	5	4	14
liczba odbiorców objętych ww. programami	660	3 860	1 600

Wnioski:

1. W zakresie podniesienia jakości i zasięgu działań profilaktycznych w obszarze uzależnień Województwo Lubelskie poprzez ROPS w Lublinie, w ramach otwartych konkursów ofert wspierało działalność organizacji pozarządowych w zakresie prowadzenia programów profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej o naukowych podstawach i potwierdzonej skuteczności, w tym programy rekomendowane. Wspierano także działania służące pomocy psychologicznej, socjoterapeutycznej i opiekuńczo-wychowawczej dla dzieci z rodzin z problemem uzależnień i ich rodzin. W ramach 42 ofert złożonych w otwartych konkursach ofert na zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii zawarto 25 umów, w tym 10 umów dotyczyło działań pomocowych wobec dzieci z rodzin z problemem uzależnień i ich rodzin. W ramach konkursów wspierano organizacje prowadzące programy profilaktyczne, w tym programy rekomendowane, program wychowawczo-resocjalizacyjny, programy z zakresu zdrowego stylu życia, w tym w formie wyjazdowej, działania socjoterapeutyczne i psychoedukacyjne, poradnictwo indywidualne i rodzinne, zajęcia ogólnorozwojowe (sportowe, rekreacyjne, plastyczne, informatyczne, itp.), poradnictwo psychologiczne/psychoterapeutyczne, profilaktyczne warsztaty teatralne, interwencje kryzysowe, działania środowiskowe, zajęcia edukacyjno-informacyjne, działania wychowawczo-rozwojowe oraz organizacje prowadzące placówki wsparcia dziennego dla dzieci zagrożonych uzależnieniem.

2. W 2022 r. wsparciem objęto takie programy rekomendowane jak: „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”, „Unplugged”, „Deбата”, „Środowiskowa profilaktyka uzależnień” oraz „Fred goes net”.

Rekomendacje:

1. Rekomenduje się, zgodnie z wytycznymi instytucji krajowych, upowszechniać wiedzę nt. programów o potwierdzonej skuteczności, w tym programów rekomendowanych oraz podkreślać ich znaczenie, a co za tym idzie, dążyć do zwiększenia ich liczby w ramach działań wspieranych przez Województwo Lubelskie.
2. Z uwagi na kluczowe znaczenie działań profilaktycznych o naukowych podstawach i potwierdzonej skuteczności, zapobiegających powstawaniu szkód zdrowotnych, społecznych i ekonomicznych wynikających z uzależnienia, należy stale zabezpieczać środki finansowe na niniejsze inicjatywy.
3. Należy podejmować systematyczne działania informacyjne wobec podmiotów uczestniczących w konkurach ofert w celu eliminacji popełnianych przez nich błędów, m.in. poprzez organizację spotkań informacyjnych oraz bieżące konsultacje w celu udzielania informacji organizacjom deklarującym potrzebę pomocy w tym zakresie.

Cel szczegółowy 3: Zwiększenie dostępności do systemu pomocy osobom uzależnionym oraz ich rodzinom

Działanie 3.1: Wspieranie realizacji programów redukcji szkód zdrowotnych i społecznych wśród osób uzależnionych oraz ich rodzin

W praktyce pomocowej istotne jest stosowanie profilaktyki opartej na zasadzie redukcji szkód zdrowotnych. Zakłada ona, że dla części osób oferta życia bez kontaktu z narkotykami będzie mało atrakcyjna i osoby te i tak będą przyjmowały substancje psychoaktywne. Godząc się z tym faktem (co nie jest równoznaczne z aprobatą) uznaje się, że nie należy zostawić takich użytkowników bez wiedzy i umiejętności, które zminimalizują ryzyko związane z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych. Programy redukcji szkód zdrowotnych są cennym uzupełnieniem programów nastawionych na całkowitą abstynencję od substancji psychoaktywnych. Choć są one minimalistyczne, wykazano ich wielką skuteczność w zapobieganiu najcięższym powikłaniom przyjmowania narkotyków.

W roku 2022, ROPS w Lublinie prowadził w tym zakresie współpracę z następującymi organizacjami pozarządowymi:

- **Stowarzyszenie "Monar" Zarząd Główny w Warszawie** zrealizowało w poradniach MONAR w Puławach i w Lublinie dla **50. uczestników** działania z zakresu redukcji szkód zdrowotnych dla osób używających substancji psychoaktywnych innych niż alkohol. Zrealizowano 15 godzin testowania w kierunku zakażeń przenoszonych drogą krwiopochodną oraz płciową w Punkcie Konsultacyjno-Diagnostycznym w Puławach, 35 konsultacji socjalnych (10 godzin) oraz 210 godzin poradnictwa psychologicznego w Poradniach Monar w Lublinie i w Puławach. Wszyscy uczestnicy zadania zwiększyli umiejętności bycia asertywnym, komunikacji interpersonalnej oraz radzenia sobie ze stresem, podnieśli swoje poczucie świadomości w zakresie rozwiązywania problemów socjalnych, statusu serologicznego (wiedzy o obecności w organizmie przeciwciał dot. wirusa HIV i innych ww. zakażeń) i w zakresie bezpieczniejszego używania narkotyków;
- **Towarzystwo Nowa Kuźnia z Lublina** zrealizowało program ograniczania kontaktu młodzieży ze środkami psychoaktywnymi w miejscach zabawy, rekreacji i wypoczynku. Były to działania profilaktyczne o charakterze środowiskowym prowadzone podczas imprez muzycznych, w klubach tanecznych, miejscach spotkań młodzieży, szczególnie na terenie dużych miast: Lublin, Puławy, Chełm, Biała Podlaska, Biłgoraj. Działania prowadzone były przez partyworkerów. Czas takiej pracy wahał się od 3 do 5 godzin podczas jednej imprezy. Zastosowano partyworking - nowoczesną formę pracy socjalnej. Były to działania o charakterze profilaktycznym, nastawione na edukację ludzi młodych, motywowanie ich do „niebrania” narkotyków, wskazywanie miejsc udzielania profesjonalnej pomocy. Partyworkerzy przeprowadzili działania w dwudziestu pięciu miejscach gromadzenia się młodzieży oraz w klubach Towarzystwa Nowa Kuźnia i jej punktach informacyjno-konsultacyjnych. W rezultacie zrealizowano 605 godzin działań środowiskowych, którymi objęto **2 300 osób**.

Działanie 3.2: Wspieranie realizacji programów reintegracji oraz aktywizacji społecznej i zawodowej osób uzależnionych lub zwiększanie dostępności do istniejących form wsparcia.

W tym obszarze interwencji społecznej istota wsparcia polegała na podjęciu dialogu z osobą uzależnioną, dla której kontakt z własnym uzależnieniem jest najważniejszą czynnością w życiu i dla której uczestnik programu reintegracji będzie podporządkowywał wszystkie inne czynności życiowe. Całość oddziaływań sprowadzała się do tego, aby w osobie uzależnionej wywołać potrzebę zmiany swojej sytuacji życiowej. Wartością programów reintegracji było wykluczenie napięcia emocjonalnego i braku umiejętności radzenia sobie z realną rzeczywistością. W programach pomocy wspierano wysiłki każdej osoby do odzyskania własnej godności, eliminowanie czynników, które mogą hamować lub zakłócać powrót do pełnienia społecznie akceptowalnych ról społecznych (np. niekontrolowanie czasu korzystania z komputera i Internetu).

W roku 2022, ROPS w Lublinie prowadził w tym zakresie współpracę z następującymi organizacjami pozarządowymi:

- **Fundacja „Między Nami” z Krężnicy Jarej.** W ramach zadania zapewniono wsparcie terapeutyczne indywidualne i grupowe, którym objęto **34 dorosłe osoby** uzależnione i współuzależnione, część po odbytej terapii uzależnień. Wsparcie udzielano przez 8 miesięcy, po 15 godzin miesięcznie w łącznym wymiarze 120 godzin zajęć. Udzielano również wsparcia socjalnego w okresie 9. miesięcy w łącznym wymiarze 135 godzin. Zorganizowano 5-dniowy wyjazd integracyjny na tereny woj. świętokrzyskiego połączony z programem terapeutyczno-integracyjnym dla 15 osób. W trakcie wyjazdu odbywały się pogadanki z zakresu profilaktyki uzależnień, nauka sposobów radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych poprzez aktywny i zdrowy sposób życia bez alkoholu, aktywne uczestnictwo w zorganizowanym czasie wolnym, wycieczki, zwiedzanie, uczestnictwo w wystawach, prezentacjach i innych. W ramach wsparcia socjalnego prowadzono treningi funkcjonowania w życiu codziennym i nabywania umiejętności praktycznych (komunikacyjnych, w zakresie wyglądu zewnętrznego i higieny osobistej, umiejętności prozdrowotnych, umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów, umiejętności organizacji czasu wolnego, umiejętności społecznych);
- **Spółdzielnia Socjalna SDESIGN z Kraśnika.** Zrealizowano program integracji społeczno-zawodowej (wsparcie indywidualne, grupa wsparcia – łącznie 90 godzin). Zapewniono wsparcie asystenta rodziny (50 godzin) i grupy samopomocowej dla rodzin (10 godzin), której celem było wzajemne odkrywanie zasobów, dowartościowanie i generowanie pomysłów na realizację działań środowiskowych. Na terenie Ochotniczej Straży Pożarnej w Bęczynie zorganizowano piknik integracyjny dla lokalnej społeczności. Uczestnikami programu była grupa 10. rodzin osób uzależnionych. Razem **23 osoby** (10 osób uzależnionych i 13. członków rodzin) oraz lokalna społeczność;
- **„Nadzieja” Charytatywne Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Chorym Uzależnionym od Alkoholu z Lublina.** Z inicjatywy stowarzyszenia, grupa **28. osób dorosłych** (mieszkańców hostelu uzależnionych od alkoholu) uczestniczyła w programie terapii poszerzonej i readaptacji społecznej mającej na celu ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego i zawodowego. W ramach realizacji programów reintegracji oraz aktywizacji społecznej i zawodowej osób uzależnionych zrealizowano 24 godziny zajęć indywidualnych, które obejmowały rozwój osobisty uczestnika (nabycie umiejętności radzenia sobie ze stresem związanym z trudnościami zawodowymi, budowanie motywacji do doskonalenia zawodowego i wspieranie działań na rzecz doskonalenia zawodowego, wspieranie umiejętności poruszania się na rynku pracy, podjęcie aktywności zawodowej). Udzielone zostało wsparcie socjalne w wymiarze 42. godzin, które obejmowało

zdiagnozowanie aktualnej sytuacji socjalno-bytowej, zapewnienie pomocy w wyrobieniu dokumentów, otrzymaniu świadczeń pomocy społecznej lub innych świadczeń wypłaconych w ramach innego systemu zabezpieczenia społecznego, rejestrację w urzędach pracy, uzyskanie świadczeń zdrowotnych, współudział w realizacji programów wychodzenia z bezdomności. Działała także grupa wsparcia w celu rozwiązywaniu problemów osobistych, która prowadziła działania w ramach tzw. spotkań klubowych;

- **Stowarzyszenie „Kontakt” z Lublina.** Zrealizowano działania w zakresie poradnictwa indywidualnego i zajęć grupowych dla **74. dorosłych osób**, uzależnionych od środków odurzających, substancji psychotropowych i nowych substancji psychotropowych. Odbywały się zajęcia z psychologiem i terapeutą uzależnień;
- **Stowarzyszenie "Monar" z Warszawy** przeprowadziło w Lublinie i w Puławach warsztaty umiejętności psychospołecznych, prowadziło działania z zakresu poradnictwa rodzinnego i socjalnego, interwencji kryzysowej i aktywizacji zawodowej. Uczestnikami zrealizowanych działań była grupa **50. osób** (30 osób uzależnionych i 20 członków rodzin). W trakcie realizacji projektu zrealizowano 96 godzin warsztatów umiejętności psychospołecznych, którymi objęto 30 osób, 32 godziny poradnictwa rodzinnego, którym objęto 20 osób, 32 godziny interwencji kryzysowej, którą objęto 50 osób, 8 godzin konsultacji socjalnych, którymi objęto 30 osób, 8 godzin aktywizacji zawodowej, którą objęto 30 osób. W ramach warsztatów umiejętności psychospołecznych (metoda oddziaływania służąca kształtowaniu określonych umiejętności, które według definicji WHO umożliwiają człowiekowi pozytywne zachowania przystosowawcze, dzięki którym może skutecznie radzić sobie z zadaniami i wyzwaniami codziennego życia) odbyło się 16, trzygodzinnych spotkań warsztatowych w poradni w Puławach i 16, trzygodzinnych spotkań w poradni w Lublinie, prowadzonych przez specjalistę psychoterapii uzależnień. Zrealizowano 32 godziny interwencji, po 16 godzin w poradni w Puławach i w poradni w Lublinie przez specjalistę psychoterapii uzależnień. Przeprowadzono konsultacje socjalne w wymiarze 8 godzin, z tego 4 godziny w poradni w Puławach i 4 godziny w poradni w Lublinie. Prowadzono również aktywizację zawodową (szereg oddziaływań doradcy zawodowego mających na celu poprawę sytuacji zawodowej beneficjentów). W ramach projektu zrealizowano 8 godzin konsultacji doradcy zawodowego (4 godziny w poradni w Puławach i 4 godziny w poradni w Lublinie);

Działanie 3.3: Wspieranie działań leczniczych, terapeutycznych, psychoterapeutycznych, rehabilitacyjnych dla osób uzależnionych, w tym doznających przemocy w rodzinie/domowej

Osoby uzależnione wymagają stosowania szerokiego pakietu wsparcia w celu zwiększenia prawdopodobieństwa wyjścia z nałogu. Mają one charakter działań podtrzymujących zmianę, jaka zachodzi u osób uzależnionych po zakończeniu leczenia uzależnienia. W takim

momencie istotne jest utrwalanie efektów leczenia, uczenie umiejętności służących zdrowieniu oraz takich, które pomagają w podejmowaniu i realizacji zadań wynikających z ról społecznych.

W roku 2022, ROPS w Lublinie prowadził w tym zakresie współpracę z następującymi organizacjami pozarządowymi:

- **„Nadzieja” Charytatywne Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Chorym Uzależnionym od Alkoholu z Lublina.** Przeprowadzono zajęcia terapeutyczne indywidualne (98 godzin), mające na celu wspieranie zmian osobistych mieszkańców zapoczątkowanych terapią odwykową: radzenie sobie ze stresem, nawrotami choroby, trudnościami interpersonalnymi, odbudowę zerwanych więzi rodzinnych, nabywanie nowych umiejętności i kompetencji społecznych. Zrealizowano grupowe zajęcia terapeutyczne obejmujące takie treści jak m.in.: znaczenie ustalania norm społecznych dla prawidłowego funkcjonowania hostelu, unikanie konfliktów i właściwa postawa w stosunku do innych ludzi, nauka konstruktywnego rozwiązywania sporów interpersonalnych, formułowanie planów rozwiązywania problemów życiowych i przyjmowanie zobowiązań, planowanie zmiany, zapobieganie nawrotom i radzenie sobie z głodem, psychoedukacja dotycząca problemów rodzinnych, praca nad odbudową zerwanych więzi rodzinnych, rozpoznanie, nazywanie i wyrażanie uczuć, radzenie sobie z problemami emocjonalnymi, praca nad budową poczucia własnej wartości, praca nad przebaczeniem i zadośćuczynieniem, nabywanie umiejętności asertywnego wyrażania krytyki i trening umiejętności konstruktywnego reagowania na krytykę. Odbływały się też zajęcia indywidualne wspierająco-edukacyjne (42 godziny) mające na celu wspieranie zmian osobistych mieszkańców zapoczątkowanych terapią odwykową: radzenie sobie ze stresem, nawrotami choroby, trudnościami interpersonalnymi, odbudowę zerwanych więzi rodzinnych, nabywanie nowych umiejętności i kompetencji społecznych. W działaniach uczestniczyło **28. dorosłych** mieszkańców hostelu dla osób uzależnionych od alkoholu;
- **Stowarzyszenie "Monar" z Warszawy** zrealizowało w Lublinie dla grupy **45. osób**, w tym dla 30 osób uzależnionych od alkoholu po odbytym leczeniu i dla 15 osób współuzależnionych (ich rodzin i bliskich), cykl działań obejmujących różne formy wsparcia. W ramach projektu zrealizowano: 128 godz. warsztatów zapobiegania nawrotom uzależnienia, którymi objęto 30 osób; 96 godz. warsztatów umiejętności psychospołecznych, którymi objęto 30 osób; 96 godz. poradnictwa rodzinnego, którymi objęto 15 osób; 64 godz. interwencji kryzysowej, którymi objęto 45 osób, 48 godz. konsultacji prawnych, którymi objęto 30 osób oraz 48 godz. konsultacji socjalnych, którymi objęto 30 osób. Głównym celem warsztatów zapobiegania nawrotom było zminimalizowanie prawdopodobieństwa powrotu do użycia substancji psychoaktywnych,

rozpoznanie sygnałów nawrotu i nauka umiejętności reagowania w sytuacji rozpoznania pojawienia się nawrotu;

- **Fundacja „Między Nami” z Krężnicy Jarej.** Fundacja realizowała wsparcie terapeutyczno-psychologiczne dla **34 dorosłych osób** uzależnionych i współuzależnionych, z których część była po odbytej terapii uzależnień. Wsparcie realizowano w okresie 8. miesięcy w cyklach po 15 godzin miesięcznie, łącznie 120 godzin zajęć. Udzielono również wsparcie socjalne w łącznym wymiarze 135. godzin. Piętnastu uczestników projektu brało udział w trwającym 5 dni wyjeździe turystycznym na tereny województwa świętokrzyskiego. Wyjazd został połączony z realizacją programu terapeutyczno-integracyjnego. Zorganizowane zostało wsparcie socjalne;
- **Stowarzyszenie Profilaktyki i Psychoterapii Uzależnień „Pomocni Ludziom” z Kraśnika** prowadziło dla 36. osób dorosłych, uzależnionych od alkoholu, będących w toku terapii podstawowej, działania korekcyjno-edukacyjne w formie sesji indywidualnych z powodu ich zachowań przemocowych;
- **Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE” z Lublina.** Działania skierowane do **135 osób** polegały na umożliwieniu dostępu do różnych form pomocy dla osób doświadczających przemocy w rodzinach alkoholowych. Pomoc ta udzielana była poprzez organizowanie poradnictwa psychologicznego, w ramach którego przeprowadzano rozmowy wspierające oraz informacyjno-motywacyjne, edukacyjne z zakresu uzależnień i współuzależnienia. Poradnictwo było realizowane w lokalach filii AGAPE w Puławach, Kraśniku, Opolu Lubelskim i Lubartowie. Z tej formy wsparcia skorzystały 22. osoby. Zrealizowano 180 godzin poradnictwa. Innym rodzajem pomocy było poradnictwo prawne realizowane w siedzibie AGAPE w Lublinie oraz w pomieszczeniach filii AGAPE w Puławach. Ze wsparcia skorzystało 48 osób. Zrealizowano 117 godz. poradnictwa. Trzecim rodzajem wsparcia było poradnictwo socjalne, które koncentrowało się na udzielaniu pomocy w załatwianiu spraw socjalnych i minimalizowaniu społecznych i indywidualnych skutków przemocy;
- **Stowarzyszenie „Kontakt” z Lublina.** Działania zaplanowane przez stowarzyszenie zostały skierowane do **178 osób** dotkniętych przemocą. Zrealizowano działania edukacyjne oraz profilaktyczno-naprawcze w ramach indywidualnego poradnictwa psychologicznego (68 godzin, z porad skorzystało 83 osoby), indywidualnego poradnictwa socjalnego (16 godzin, z porad skorzystało 30 osób), indywidualnego poradnictwa prawnego (51 godzin, z porad skorzystało 55 osób). Prowadzono grupę wsparcia (40 godzin, z porad skorzystało 10 kobiet doświadczających przemocy).

Działanie 3.4: Wspieranie działalności WOTUW

Kiedy zawiedzie profilaktyka, problem uzależnienia od alkoholu rozwiązywany jest za pomocą farmakoterapii oraz oddziaływań psychologicznych i psychoterapii. Jednostką, która realizuje świadczenia zdrowotne z tego zakresu jest Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia określany jako **WOTUW**. W skład Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia wchodzi: Przychodnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia, Całodobowy Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu, Dzienny Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu. Placówka funkcjonuje w ramach Szpitala Neuropsychiatrycznego im. Profesora Mieczysława Kaczyńskiego w Lublinie Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Lublinie. **WOTUW** realizuje zadania określone przez Ministra Zdrowia w Rozporządzeniu z dnia 15 grudnia 2018 r. w sprawie funkcjonowania podmiotów leczniczych sprawujących opiekę nad uzależnionymi od alkoholu. Głównym celem **WOTUW** jest zwiększenie dostępności terapii uzależnień od alkoholu dla mieszkańców województwa lubelskiego. W roku 2022 Samorząd Województwa Lubelskiego przekazał dla Szpitala Neuropsychiatrycznego im. Prof. Mieczysława Kaczyńskiego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Lublinie kwotę **30.000,00 zł**, która miała charakter refundacji kosztów działalności Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia. Refundacja kosztów ośrodka dotyczyła wyłącznie zadań nieobjętych finansowaniem przez Narodowy Fundusz Zdrowia. W ramach tej kwoty sfinansowano następujące wydatki:

- dofinansowanie szkoleń pracowników WOTUiW - szkolenie pn. „Dialog motywujący i transteoretyczny model zmiany” (łącznie 32 godziny) dla 13 osób. Kwota rozliczona: 8 000,00 zł;
- konsultacje i doradztwo dla placówek WOTUiW – 10 pięciogodzinnych spotkań (łącznie 50 godzin) w ramach superwizji pracy terapeutycznej pracowników placówek leczenia odwykowego zatrudnionych w placówkach w woj. lubelskiego, w tym pracowników WOTUiW – 118 uczestników (15 000,00 zł);
- koszty obsługi biura WOTUiW (3 000,00 zł) - zakupiono papier xero, papier do flipczartu, markery, zakreślacze, korektory w taśmie;
- koszty osobowe pracowników WOTUiW – koordynacja projektu, organizacja szkoleń i superwizji, zakupy, rozliczenie projektu (4 000,00 zł). Zadanie realizował jeden pracownik WOTUW na podstawie umowy zlecenie.

Wskaźniki:	Bazowa wartość wskaźników	Osiągnięta wartość wskaźników	Docelowa wartość wskaźników
liczba programów redukcji szkód zdrowotnych i społecznych dofinansowanych przez ROPS w Lublinie	1	2	3
liczba osób objętych tymi programami	50	2 350	120
liczba programów reintegracji oraz aktywizacji społecznej i zawodowej dofinansowanych przez ROPS w Lublinie	4	5	11
liczba osób objętych tymi programami	220	209	560
liczba działań leczniczych, terapeutycznych, psychoterapeutycznych, rehabilitacyjnych dla osób uzależnionych i członków ich rodzin oraz działań dotyczących pomocy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie/domowej	7	6	18
liczba uczestników tych działań	448	456	1 000
liczba działań w ramach działalności WOTUW w Lublinie dofinansowanych przez ROPS w Lublinie	2	2	6

Wnioski:

1. W ramach otwartego konkursu ofert zlecano zadania, których beneficjentami były osoby z problemem alkoholowym oraz członkowie ich rodzin, w tym doświadczające przemocy w związku z używaniem alkoholu. Uczestnikom działań zapewniono wsparcie terapeutyczne, psychologiczne i socjalne. Prowadzono programy terapii poszerzonej i readaptacji społecznej, zajęcia wspierająco-edukacyjne, poradnictwo (np. rodzinne, socjalne, prawne), interwencję kryzysową, programy integracji i aktywizacji społeczno-zawodowej, warsztaty zapobiegania nawrotom, warsztaty umiejętności psychospołecznych. Osobom dotkniętym przemocą w rodzinie umożliwiono udział w grupie wsparcia, działaniach profilaktyczno-naprawczych poprzez poradnictwo psychologiczne, socjalne i prawne, zaś ich dzieci objęto opieką pedagogiczną. Osoby stosujące przemoc uczestniczyły w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych. Zorganizowano także wyjazd terapeutyczno-integracyjny. Ponadto prowadzono działania z zakresu redukcji szkód zdrowotnych (testowanie w kierunku zakażeń przenoszonych drogą krwionośną oraz płciową, konsultacje socjalne, poradnictwo psychologiczne).
2. W 2022 r., wzorem lat ubiegłych, Województwo Lubelskie udzieliło dofinansowania do działalności Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu

i Współzależnienia, działającego w strukturze Szpitala Neuropsychiatrycznego im. prof. Mieczysława Kaczyńskiego SP ZOZ w Lublinie.

3. Jeśli chodzi o reintegrację społeczno-zawodową realizowaną w Centrum Integracji Społecznej, monitorowano jej efekty pod kątem uczestnictwa w zajęciach osób uzależnionych od alkoholu.

Rekomendacje:

1. Rekomenduje się zabezpieczyć środki finansowe na działania mające na celu zwiększanie oferty pomocy dla osób uzależnionych, członków ich rodzin, osób współzależnionych, służące poprawie ich funkcjonowania psychofizycznego. Należy także promować działalność ruchów samopomocowych oraz stowarzyszeń abstynenckich, których istotą jest wzmacnianie efektów leczniczych i terapeutycznych i wsparcie psychospołeczne osób uzależnionych od alkoholu oraz uzupełnienie działań prowadzonych przez placówki leczenia odwykowego.
2. W celu zachęcenia organizacji pozarządowych i innych podmiotów do liczniejszego udziału w konkursach ofert, należy organizować spotkania informacyjne oraz stale umożliwiać wymianę informacji służącą podniesieniu jakości realizowanych zadań.
3. Należy zabezpieczyć środki finansowe z przeznaczeniem na realizację działań pomocowych wobec osób doświadczających przemocy w rodzinach alkoholowych, jak również na realizację działań interwencyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w związku z używaniem alkoholu.
4. Warto również wspierać działalność Centrów Integracji Społecznej, których celem jest odbudowa i podtrzymanie zdolności do pełnienia ról społecznych oraz zwiększenia możliwości podjęcia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez uczestników CIS. Równie istotne jest monitorowanie efektów reintegracji społeczno-zawodowej uczestników CIS zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu uzależnienia od alkoholu. Niezapewnienie wystarczających środków finansowych w tym zakresie utrudnia skuteczną pomoc niniejszym osobom.
5. W ramach działalności WOTUW w Lublinie, w pierwszej kolejności należy dotować działania podnoszące kwalifikacje zawodowe pracowników merytorycznych zatrudnionych w lecznictwie odwykowym oraz osób współdziałających z zakładami leczenia odwykowego w realizacji zadań programowych, w tym staże, szkolenia i superwizje. Zapewni to efektywność działań leczniczych i terapeutyczno-rehabilitacyjnych oraz umożliwi redukcję błędnych praktyk.

Cel szczegółowy_4: Zwiększenie skuteczności działań z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom poprzez monitorowanie i badanie sytuacji epidemiologicznej oraz dostępności substancji psychoaktywnych

Działanie 4.1: Realizacja badań ilościowych i jakościowych wśród dorosłych mieszkańców województwa lubelskiego (w zakresie m.in.: poziomu i struktury spożycia, dostępności substancji psychoaktywnych, postaw społecznych, działań instytucjonalnych).

Badanie wśród dorosłych mieszkańców województwa lubelskiego zostało zaplanowane na rok 2025 na potrzeby przygotowania kolejnej edycji wojewódzkiego programu.

Działanie 4.2: Realizacja badań ilościowych i jakościowych wśród młodzieży szkolnej (m.in.: ESPAD).

W maju i czerwcu 2019 r. w ramach europejskiego projektu: „European School Survey Project on Alcohol and Drugs” (ESPAD) zrealizowano audytoryjne badanie ankietowe na losowej próbie reprezentatywnej uczniów trzecich klas szkół gimnazjalnych (wiek: 15-16 lat) oraz drugich klas szkół ponadgimnazjalnych (wiek: 17-18 lat) naszego kraju, w tym w województwie lubelskim. Celem badań, powtarzanych co 4 lata począwszy od 1995 r., jest monitorowanie natężenia problemu używania przez młodzież substancji psychoaktywnych, a także ocena czynników wpływających na rozpowszechnienie, ułożonych zarówno po stronie popytu na substancje, jak i ich podaży. W 2019 r. badanie zostało zrealizowane przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii oraz Państwową Agencję Rozwiązywania problemów Alkoholowych przy współpracy Instytutu Psychiatrii i Neurologii.

Zgodnie z informacją zawartą na stronie internetowej programu ESPAD ([Metodologia badania ESPAD](#)), następna edycja badania przewidziana jest w roku 2024 r. Badanie ESPAD będzie wykorzystane na potrzeby kolejnej edycji wojewódzkiego programu.

Działanie 4.3: Monitorowanie problematyki uzależnień na terenie województwa lubelskiego.

Podstawą zwiększenia skuteczności oddziaływań profilaktycznych jest prowadzenie oceny realizowanych działań w odniesieniu do poniesionych nakładów. Takie informacje zawierają dokumenty wytworzone w wyniku prowadzonych działań monitoringowych. Monitoring jest procesem systematycznego zbierania danych ilościowych i jakościowych na temat dynamiki realizowanego przedsięwzięcia. W roku 2022 opracowano i upubliczniono następujące dokumenty:

- Raport z realizacji Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii za 2021 r. przekazany pod obrady Zarządu Województwa Lubelskiego, Komisji Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Sejmiku Województwa Lubelskiego;
- Raport z Monitoringu Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2021-2024 za 2021 rok;
- Raport Wojewódzki: Monitorowanie problemu narkotyków i narkomanii na terenie województwa lubelskiego w roku 2021 (Raport Eksperta Wojewódzkiego ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii w 2022).

Działania Eksperta Wojewódzkiego ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii związane z monitorowaniem sytuacji osób w kryzysie uchodźczym w związku z konfliktem zbrojnym:

- Raportowanie i wymiana informacji między partnerami na szczeblu krajowym, wojewódzkim, lokalnym w tym instytucjami i organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania narkomanii;
- Spotkanie online z przedstawicielami Polskiej Sieci Polityki Narkotykowej w sprawie oferty pomocowej w zakresie leczenia substytucyjnego, redukcji szkód, bazy noclegowej pod kątem uchodźców z Ukrainy (15.03.2022 r.);
- Spotkanie z przedstawicielami lokalnych instytucji i organizacji pozarządowych realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania narkomanii (09.05.2022 r.) zorganizowanym w ROPS w Lublinie - spotkanie ws. zaplanowania działań skierowanych do uchodźców z Ukrainy, zorganizowane w siedzibie ROPS w Lublinie. Uczestnikami spotkania byli przedstawiciele ROPS w Lublinie, Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Lublinie, Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Lublinie, Towarzystwa Nowa Kuźnia, Stowarzyszenia MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Lublinie, Komendy Wojewódzkiej Policji w Lublinie, Ośrodka Leczenia Uzależnień SP ZOZ w Lublinie, Kuratorium Oświaty w Lublinie;
- Przekazanie materiałów informacyjnych udostępnionych przez KCPU, dotyczących bezpieczeństwa i ochrony dzieci w kryzysie;
- Udostępnienie Biuletynu e-Kontra z materiałem dotyczącym świadczeń zdrowotnych związanych z profilaktyką HIV i leczeniem ARV dla uchodźców wojennych z Ukrainy;
- Udostępnienie Biuletynu e-Kontra z materiałem dotyczącym epidemii HIV w Ukrainie przed i po agresji Rosji – raport UNAIDS;

- o Wizyta polskich Ekspertów Wojewódzkich ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii, przedstawicieli JST oraz polskiego Reitox Focal Point (Dział Badań, Monitorowania oraz Współpracy Międzynarodowej KCPU) w EMCDDA, Lizbona (10-11.10.2022 r.).

Działanie 4.4: Udostępnianie raportów oraz publikacji z badań i analiz dotyczących uzależnień.

W 2022 r. na stronie internetowej ROPS w Lublinie udostępniono:

- o Raport z realizacji Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii za 2021 r. przekazany pod obrady Zarządu Województwa Lubelskiego, Komisji Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Sejmiku Województwa Lubelskiego;
- o Raport z Monitoringu Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2021-2024 za 2021 rok;
- o Raport Wojewódzki: Monitorowanie problemu narkotyków i narkomanii na terenie województwa lubelskiego w roku 2021 (Raport Eksperta Wojewódzkiego ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii w 2022);
- o Raport Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczący zatruc środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną w Polsce – dane za 2021;
- o Informację nt. leczenia i rehabilitacji dla użytkowników substancji psychoaktywnych (Ekspert Wojewódzki ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii).

Wskaźniki:	Bazowa wartość wskaźników	Osiągnięta wartość wskaźników	Docelowa wartość wskaźników
liczba przeprowadzonych badań wśród dorosłych mieszkańców województwa lubelskiego	1	0	1
liczba przeprowadzonych badań wśród młodzieży szkolnej (m.in. ESPAD)	1	0	1
liczba raportów z monitorowania problemu uzależnień opracowanych przez ROPS w Lublinie	3	3	8
liczba raportów oraz publikacji z badań i analiz dotyczących uzależnień opublikowanych na stronie internetowej ROPS w Lublinie	7	5	11

Wnioski:

1. W 2022 r. nie prowadzono badań wśród dorosłych mieszkańców województwa lubelskiego oraz wśród młodzieży szkolnej. Niniejsze badania zaplanowano rok 2024 (ESPAD) oraz

2025 (badanie wśród dorosłych mieszkańców województwa lubelskiego) na potrzeby kolejnej edycji wojewódzkiego programu.

2. Monitorowanie problematyki uzależnień na terenie województwa lubelskiego polegało na przygotowaniu raportów z realizacji wojewódzkich programów w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz na przygotowaniu raportu dot. problemu narkotyków i narkomanii na terenie województwa lubelskiego przez Eksperta Wojewódzkiego ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii. Niniejsze dokumenty udostępniono również na stronie internetowej ROPS w Lublinie. Zamieszczono także ogólnopolski Raport Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczący zatruć środkami zastępczymi.

Rekomendacje:

1. Należy prowadzić systematyczne monitorowanie skali i charakteru występowania uzależnień w województwie lubelskim wśród osób dorosłych, dzieci i młodzieży, a także monitorować zapotrzebowanie i dostępność oferty pomocy dla osób uzależnionych.
2. Rekomenduje się konsolidować i udostępniać informacje z różnych źródeł w zakresie uzależnień w celu zwiększenia poziomu wiedzy na temat skali zjawiska używania substancji psychoaktywnych, a co za tym idzie, właściwego planowania i rzetelnej oceny działań z zakresu profilaktyki.
3. Należy zwiększyć liczbę publikowanych wyników badań, raportów, ekspertyz naukowych itp. udostępnianych ogółowi społeczeństwa, będących jednocześnie wsparciem informacyjnym realizacji wojewódzkiego programu oraz niezbędnych w procesie ustalania kolejnych celów i działań do realizacji.

Cel szczegółowy 5: Zwiększenie dostępności do systemowego wsparcia w zakresie FAS/FASD prowadzonego przez Regionalny Punkt Diagnozy i Terapii FAS/FASD w Lublinie

Działanie 5.1: Organizacja i/lub uczestnictwo w interdyscyplinarnych spotkaniach m.in.: konferencjach, szkoleniach, seminariach, pracach grup roboczych dotyczących FAS/FASD dla profesjonalistów, m.in. pracowników JST, pracowników służby zdrowia, pracowników socjalnych, nauczycieli, pedagogów, pracowników świetlic z programem socjoterapeutycznym i opiekuńczo-wychowawczym.

Regionalny Punkt Diagnozy i Terapii FAS/FASD w Lublinie powstał jako odpowiedź SWL na nagłą potrzebę diagnozy i terapii dzieci z płodowym zespołem alkoholowym (FASD). Informacje statystyczne i rozmowy ze specjalistami wskazywały na lukę w tym obszarze.

RPDiT FAS/FASD powstał w marcu 2021 r. z inicjatywy Marszałka Województwa Lubelskiego i jednocześnie trafił na priorytetową listę przedsięwzięć regionalnych. W dokumentach strategicznych województwa lubelskiego planowane jest utworzenie powiatowych punktów oferujących pomoc terapeutyczną dla dzieci z FASD i wsparcie psychologiczne dla rodziców i opiekunów. W pierwszym okresie pracy RPDiT FAS/FASD w Lublinie duży nacisk kładł na działania informacyjne dot. promowania nowego miejsca na mapie diagnostycznej województwa. Punkt stał się też inspiracją dla innych województw do tworzenia podobnych inicjatyw. Było to możliwe dzięki następującym działaniom:

- W RPDiT FAS/FASD odbyło się 7 wizyt studyjnych z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli:
 - Wizyta studyjna pracowników MOPR w Chełmie (03.03.2022 r.);
 - Wizyta studyjna Ekspertów Wojewódzkich ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii, Pełnomocników ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i przedstawicieli Krajowego Centrum Profilaktyki Uzależnień (26.05.2022 r.);
 - Wizyta studyjna przedstawicieli ROPS Rzeszów i ROPS Szczecin (09.06.2022 r.);
 - Wizyta studyjna przedstawicieli ROPS Białystok (10.06.2022 r.);
 - Wizyta studyjna dla pracowników pomocy społecznej i podmiotów ekonomii społecznej z woj. lubelskiego (12.08.2022r., 20.10.2022 r. 03.11.2022 r.);
- W ramach współpracy pracownicy RPDiT FAS/FASD w Lublinie oraz specjaliści prowadzili wykłady, prelekcje i uczestniczyli w spotkaniach. Można tu wymienić:
 - wykład „Opieka nad noworodkiem i niemowlęciem” na kierunku „Wczesne wspomaganie rozwoju i rodziny”, w ramach przedmiotu „Opieka pediatryczna nad małym pacjentem”, lek. Paulina Jazgarska (28-29.05.2022 r.), organizator: UMCS Lublin, uczestnicy: studenci Studiów podyplomowych UMCS w Lublinie;
 - „Dziecko z FAS w Edukacji Przedszkolnej i Szkolnej” - Konferencja Naukowo-Metodyczna, Łączna, wykład lek. E. Drzał (13.05.2022 r.), organizator: Przedszkole Publiczne Nr 1 im. Marii Konopnickiej w Łęcznej. Uczestnicy: dyrektorzy, pedagodzy, psycholodzy, specjaliści, nauczyciele ze szkół i przedszkoli z powiatu łęczyńskiego;
 - otwarcie Punktu Profilaktyki i Terapii FAS/FASD przy MOPR w Chełmie (30.05.2022 r.), wykład: „Dziecko z FAS/FASD” i „Dziecko z FAS/FASD w edukacji”, dr J. Syroka,

organizator: MOPR Chełm, uczestnicy: pracownicy pieczy zastępczej, PCPR Chełm, MOPR Chełm, lekarze, psychologowie, studenci kierunku psychologia i pedagogika;

- wykład: „Skuteczne metody prowadzenia działań profilaktycznych”, dr J. Syroka, (21.06.2022 r.), organizator: Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, uczestnicy: pracownicy WSSE w Lublinie, dział edukacji i promocji zdrowia;
- udział w naradzie dot. zadań nowej instytucji oraz wytycznych dla samorządów gminnych i wojewódzkich w zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o zdrowiu publicznym (23.02.2022 r.), organizator: Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, uczestnicy: dyrektorzy i pracownicy ROPS, urzędów marszałkowskich z całej Polski.

Działanie 5.2: Prowadzenie działalności edukacyjnej i informacyjnej dotyczącej problematyki FAS/FASD zgodnie z aktualnym stanem wiedzy naukowej, w tym: profilaktyka, edukacja zdrowotna, kampanie informacyjne społeczne na temat zagrożeń związanych z piciem alkoholu przez kobiety w ciąży.

Publikowane dane statystyczne wskazują, że spożywanie alkoholu przez kobiety w ciąży jest w naszym obszarze kulturowym zjawiskiem dość częstym. W celu uświadomienia zagrożeń jakie niesie dla dziecka fakt spożywania alkoholu przez kobietę będącą w ciąży i przybliżenia tej problematyki reprezentantom różnych grup zawodowych, RPDiT FAS/FASD w Lublinie był organizatorem lub czynnie uczestniczył w realizacji działań, ukierunkowanych na tworzenie społecznie pozytywnego klimatu na rzecz wyeliminowania tego zjawiska z życia rodziny. Do tych działań należy zaliczyć:

- Organizacja szkolenia pn.: „Trauma a dziecko z FAS/FASD w rodzinie” dla rodziców i opiekunów dzieci z FAS oraz dla specjalistów pracujących w RPDiT FAS/FASD w Lublinie, (12.10.2022 r.), organizator: RPDiT FAS/FASD w Lublinie, uczestnicy: 29 osób, w tym 15 rodziców i opiekunów prawnych – koszt: 3.500,00 zł;
- Przygotowano cykl audycji: „Specjaliści o FAS”. 10 wywiadów ze specjalistami z zakresu FAS/FASD – koszt: 16.500,00 zł;
- Przekazano informację nt. możliwości uczestnictwa w 5 bezpłatnych szkoleniach i 2 konferencjach;
- Udostępniono materiały edukacyjne w ramach cyklu: Kompendium wiedzy o FAS, wśród których znalazły się:
 - „Cięża bez alkoholu temat nieustannie ważny” – wywiad z dr A. Borkowską;

- „System przywiązania, trauma relacyjna a uzależnienia” – wywiad z dr T. Jadczak-Szumilo;
- „Co to jest FAS” – wywiad z dr T. Jadczak-Szumilo;
- „Kobiety i Alkohol” - artykuł J. Fudały w PARPAMEDIA;
- „Uszkadza mózg dziecka, powoduje trudności w szkole. Jak objawia się FASD?” - wywiad z dr n. med. K. Kowalską z Centrum Diagnostyki i Leczenia FASD przy Szpitalu św. Ludwika w Krakowie, artykuł M. Chudzio, RMF24;
- Przygotowano i przekazano materiały informacyjne w postaci ulotek, broszur, plakatów, w tym:
 - ulotka edukacyjna: „8 zasad postępowania z dzieckiem z FAS”, nakład 1 500 szt. (koszt: 1.525,20 zł), przekazano: 809 szt. do 18 podmiotów;
 - plakat profilaktyczny: „Nie piję alkoholu w ciąży. Czym jest FAS i FASD?”, nakład 500 szt. (koszt: 2.500,00 zł), przekazano: 396 szt. do 18 podmiotów;
 - ulotka profilaktyczna: „Nie piję alkoholu w ciąży. Czym jest FAS i FASD?”, nakład 1 000 szt. (koszt: 2.100,00 zł), przekazano: 1000 szt. do 18 podmiotów;
 - broszura edukacyjna: „Cięża bez alkoholu”, nakład 2000 szt. (koszt: 5.800,00 zł), przekazano: 1 130 szt. do 15 podmiotów;
 - przygotowano ulotki o działalności RPDiT FAS/FASD w Lublinie, nakład 1 650 szt. (koszt: 1.968,00 zł), przekazano: 1 195 szt. do 23 podmiotów;
 - współpraca z Kuratorium Oświaty w Lublinie. Przekazano ulotki dot. RPDiT FAS/FASD w Lublinie w wersji elektronicznej z prośbą o udostępnienie informacji do szkół i przedszkoli;
- Przygotowano informacje dot. kampanii społecznych i edukacyjnych:
 - obchody Światowego Dnia AIDS (09.09.2022 r.);
 - „Alkohol i ciąża” – 30 sek. reklama opracowana w ramach kampanii społecznej „Alkohol think again” przygotowanej przez Ministerstwo Zdrowia Zachodniej Australii;
 - relacja z obchodów Światowego Dnia FAS w Sejmie RP (21.06.2022 r.);

- Emisja spotu o działalności RPDiT FAS/FASD w Lublinie w TVP3 w okresie: wrzesień-grudzień – liczba emisji 140, koszt: 16.000,00 zł;
- Emisja spotu radiowego o działalności RPDiT FAS/FASD w Lublinie w Radio Lublin w okresie: październik- listopad 2022 r. – liczba emisji: 315, koszt: 7.195,50 zł;
- Działania związane z pomocą osobom z Ukrainy dotkniętym działaniami wojennymi:
 - przetłumaczono na jęz. ukraiński i udostępniono dokumenty rekrutacyjne do RPDiT FAS/FASD w Lublinie;
 - specjaliści pracujący w RPDiT FAS/FASD w Lublinie byli na bieżąco informowani o możliwościach i ograniczeniach diagnostycznych obywateli ukraińskich;
 - pracownicy RPDiT FAS/FASD w Lublinie uczestniczyli w spotkaniach dotyczących monitorowania sytuacji obywateli ukraińskich w zakresie problematyki uzależnień, pomocy psychologicznej, możliwości diagnozy i terapii FAS/FASD. Wraz z Lubelskim Urzędem Wojewódzkim w Lublinie monitorowano sytuację i liczbę dzieci z Ukrainy z zespołem FAS/FASD;
- W ramach wsparcia dla specjalistów, rodziców i opiekunów wznowiono lub zakupiono literaturę i czasopisma branżowe:
 - prenumeratę czasopism: Forum Logopedy, Charaktery, Forum Pediatrii Praktycznej;
 - książki do biblioteki RPDiT FAS/FASD w Lublinie: 35 pozycji;
 - zakupiono 100 egz. (koszt: 3.450,16 zł) i przekazano 7 egz. książki: „Spokój i uważność żabki”, zakupiono 50 egz. (koszt: 1.392,66 zł) i przekazano 28 egz. książki: „Dziecko – trauma, wsparcie i rozwój. Drogowskaz”;
- W zakresie współpracy z mediami RPDiT FAS/FASD w Lublinie było obecne:
 - Medicus. Miesięcznik Lubelskiej Izby Lekarskiej. „Kiedy rodzi się dziecko z FAS”, wywiad z M. Romanko – Dyrektorem ROPS w Lublinie;
 - „Świat Problemów”, wywiad z dr J. Syroka nt. RPDiT FAS/FASD w Lublinie;
 - Polityka społeczna na miarę potrzeb – rozmowa z M. Romanko – Dyrektorem ROPS w Lublinie - artykuł w Lubelskie.pl;

- TVP Lublin, „Zdarzenia” – audycja nt. rodzicielstwa zastępczego i działań prowadzonych w RPDiT FAS/FASD w Lublinie;
- Reportaż o działalności Punktu RPDiT FAS/FASD w Lublinie. Magazyn „Lajf”.

Działanie 5.3: Prowadzenie diagnozy oraz terapii FAS/FASD zgodnie z aktualnym stanem wiedzy naukowej.

Podstawowym celem działania RPDiT FAS/FASD w Lublinie jest prowadzenie diagnozy dzieci i młodzieży w kierunku FAS/FASD w Lublinie oraz tworzenie oferty terapeutycznej dla dzieci z ww. diagnozą. W roku sprawozdawczym zrealizowano ww. cel w następującym zakresie:

- w okresie od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2022 r. do Punktu zgłoszono 108 dzieci, w tym 63 dziewczynki i 45 chłopców;
- najwięcej dzieci zostało zgłoszonych przez rodziny zastępcze: 61, w drugiej kolejności klienci RPDiT FAS/FASD w Lublinie to dzieci z Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych i pieczy instytucjonalnej: 19. Rodziny biologiczne zgłosiły 16 dzieci, a adopcyjne 11, 1 dziecko zamieszkuje rodzinny dom dziecka;
- mówiąc o danych z powiatów województwa lubelskiego, najbardziej aktywny w zakresie zgłoszeń jest w kolejności powiat: lubelski 25 dzieci, bialski: 16 dzieci, puławski: 13 dzieci. Nie odnotowano żadnego zgłoszenia z powiatów: tomaszowskiego i łukowskiego;
- w 2022 r w RPDiT FAS/FASD w Lublinie zatrudnionych było 11 specjalistów, tj: Lekarz, Lekarz psychiatra, Lekarz psychiatra dzieci i młodzieży, Psycholog diagnosta (3 osoby), Terapeuta integracji sensorycznej, Neurologopeda, Pedagog kliniczny (2 osoby), Psychoterapeuta, psycholog prowadzący grupę wsparcia i grupę psychoedukacyjną;
- w okresie sprawozdawczym zrealizowano łącznie 1 718 godzin pracy, z czego 1 692 godziny w zakresie diagnozy i terapii w zakresie FAS/FASD. Koszt diagnozy i terapii wyniósł 152.400,96 zł;
- 97 osób zakończyło spotkania ze specjalistami, ma ustalony kod diagnostyczny, z tego diagnoza w kierunku FAS/FASD dotyczy 43 osób.

Działanie 5.4: Prowadzenie grup psychoedukacyjnych oraz grup wsparcia dla rodziców i opiekunów w zakresie FAS/FASD.

Kolejnym zadaniem realizowanym przez RPDiT FAS/FASD w Lublinie było tworzenie oferty pomocowej dla rodziców i opiekunów dzieci z diagnozą FAS/FASD. Problemy z jakimi rodzi się dziecko z FAS obejmują wszystkie sfery jego funkcjonowania: zdrowotną, poznawczą,

emocjonalną, społeczną. Trudności te dotyczą więc cały system rodzinny i społeczny, w którym żyje dziecko. Konsekwencje tego są odczuwalne nie tylko w wymiarze jednostki, ale też są obciążeniem dla rodziców, opiekunów, rodzeństwa, szkoły, rówieśników. Stąd potrzeba stworzenia oferty wspierającej rodziców i opiekunów, aby wzmocnić ich zasoby do radzenia sobie z tą sytuacją. Wychodząc naprzeciw tym potrzebom, zaproponowano następujące działania pomocowe:

- Uruchomiono grupę wsparcia. Zrealizowano 4 spotkania:
 - „Nasze dziecko choruje na FASD – codzienność rodziny, w której wychowuje się dziecko z FASD”, 21.09.2022 r.;
 - „Dlaczego ja? – etapy godzenia się z niepełnosprawnością dziecka, rozpoznawanie własnych emocji, radzenie sobie ze stresem.”, 19.10.2022 r.;
 - „Moja mama mnie rozumie, mój tata mnie rozumie – jak skutecznie wspierać dziecko z FASD. Trudne, ale nie niemożliwe”, 16.11.2022 r.;
 - „Szkoła – przyjaciel czy wróg? – dziecko z FASD w systemie edukacji, przepisy i formalności regulujące organizowanie kształcenia dzieci o specyficznych potrzebach edukacyjnych, prawa rodziców i dzieci z zaburzeniami rozwojowymi w przedszkolu i szkole. Jak pozyskać sojuszników poza domem”, 14.12.2022 r.;

Uczestnicy poza spotkaniami merytorycznymi otrzymali dyski sensoryczne i książki do wykorzystania w pracy z dzieckiem w domu;

- Uruchomiono grupę psychoedukacyjną. Zrealizowano 2 spotkania:
 - Ekspresja emocjonalna dzieci z FAS, objawy złości i dysocjacji. Empatia, 26.10.2022 r.;
 - Trudności w życiu codziennym dziecka z FAS. Ryzyko problemów w grupie rodzeństwa. Wsparcie rodziców i dzieci w rodzinach z dzieckiem z FAS, 07.12.2022 r.;

Uczestnicy poza spotkaniami merytorycznymi otrzymali dyski sensoryczne i książki do wykorzystania w pracy z dzieckiem w domu;

- Przeprowadzono 8 godzin konsultacji indywidualnych dla rodziców i opiekunów;
- Objęto ofertą pomocową w zakresie terapii SI 6 klientów (167 godzin terapii);

- Objęto terapią logopedyczną 2 klientów (8 godzin);
- Konsultacja psychiatryczna – 1 os. (1 godzina).

Działanie 5.5: Wspieranie zespołu diagnostyczno-terapeutycznego RPDiT FAS/FASD.

Wszystkie opisane wyżej działania nie byłyby możliwe do realizacji bez właściwie przygotowanego personelu. Od początku działalności RPDiT FAS/FASD w Lublinie duży nacisk kładło na współpracę z wszechstronnie wykształconymi specjalistami. Dotyczy to zarówno tworzenia Zespołu diagnostyczno-terapeutycznego jak też współpracy z terapeutami i psychologami prowadzącymi działania pomocowe dla rodziców i opiekunów. Personel pracujący z dziećmi i ich rodzinami stale podnosi swoje kwalifikacje uczestnicząc w licznych szkoleniach, konferencjach, spotkaniach branżowych. Wśród nich można wymienić:

- Organizacja szkolenia pn.: „Trauma a dziecko z FAS/FASD w rodzinie” dla rodziców i opiekunów dzieci z FAS oraz dla specjalistów pracujących w RPDiT FAS/FASD w Lublinie (12.10.2022 r.), organizator: RPDiT FAS/FASD w Lublinie, uczestnicy: 29 osób, w tym 4 pracowników i 10 specjalistów – koszt: 3.500,00 zł;
- Kadra RPDiT FAS/FASD podnosiła swoje kwalifikacje poprzez uczestnictwo w 8 szkoleniach, 9 konferencjach. Można tu wymienić:

- **Szkolenia:**

- „Regulacja emocji, trauma i przywiązanie” (22 i 29.03.2022 r.), organizator: Ośrodek Adopcyjny w Lublinie, uczestnictwo: 3 osoby;
- „Szkolenie dedykowane rodzicom i opiekunom dzieci z postawioną diagnozą FASD” (data: marzec-wrzesień 2022), organizator: Centrum Kompleksowej Diagnostyki i Terapii FASD przy Wojewódzkim Specjalistycznym Szpitalu Dziecięcym im. św. Ludwika w Krakowie, uczestnictwo: 2 osoby;
- „Polskie normy SI, wprowadzenie do Polskich Standaryzowanych Testów SI” (9.10.2022 r.), organizator: Polskie Stowarzyszenie Terapeutów Integracji Sensorycznej, uczestnictwo: 3 osoby;
- MNRI „Hormony stresu i integracja odruchów”, Mielno (16-18.09.2022 r.), organizator: Międzynarodowy Instytut dr Svetlany Masgutovej, uczestnictwo: 1 osoba;

- „Emocje, mózg i ciało w terapii traumy rozwojowej i relacyjnej”, Ustroń, (22-23.10.2022 r.), organizator: Ośrodek Fastryga Świerklany, uczestnictwo: 3 osoby;
- „Zaburzenia psychiczne a używanie środków psychoaktywnych”, Lublin, (12-13.09.2022 r.), organizator: ROPS w Lublinie, uczestnictwo: 2 osoby;
- „Prawidłowa diagnoza i skuteczne metody pracy terapeutycznej z dziećmi z opóźnionym rozwojem mowy” (10.11.2022 r.), organizator: Forum Media, uczestnicy: 1 osoba;
- „Terapia jąkania – metoda wystukiwania sylab jako skuteczny sposób uzyskiwania płynności mówienia” (25.11.2022 r.), organizator: Forum Media, uczestnicy: 1 osoba;
- **Konferencje:**
 - „Wokół systemu pomocy dzieciom z FASD – potrzeby, zasoby, wyzwania”, Warszawa (04.10.2022 r.), organizator: Instytut Nowej Kultury w Warszawie, uczestnictwo: 3 osoby;
 - Sesja plenarna: „Spektrum płodowych zaburzeń alkoholowych (FASD) realizowana w ramach 9. Ogólnopolskiej Konferencji „Uzależnienia – Polityka, Nauka, Praktyka. W stronę integracji i rozwoju” (21.09.2022 r.), organizator: Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, uczestnictwo: 14 osób;
 - Konferencja Terapeutyczno-Edukacyjna MNRI, Mielno (19-23.09.2022 r.), organizator: Międzynarodowy Instytut dr Svetlany Masgutovej, uczestnictwo: 1 osoba;
 - „Porozmawiajmy o więzi”, Łódź (6-7.11.2022 r.), organizator: Stowarzyszenie Zainteresowanych Troską o Siebie SZTOS, uczestnictwo: 2 osoby;
 - „Troistość więzi – pneuma, psyche i soma. Więzi, które dają moc – relacje, które dają siłę”, Toruń (9.11.2022 r.), organizator: Fundacja dr Krzysztofa Liszcza, uczestnictwo: 1 osoba;
 - „Współczesne wyzwania w terapii patologii mowy – jak prowadzić holistyczną, interdyscyplinarną terapię w kluczowych obszarach pracy?” (26.11.2022 r.), organizator: Forum Media, uczestnictwo: 1 osoba;

- „I Polska Konferencja Poliwagalna” (30.11.2022 r.), organizator: Polski Instytut Poliwagalny, uczestnictwo: 3 osoby;
- „Wymiar Sprawiedliwości i instytucje systemu wspierania rodzin razem na rzecz dziecka”, Poznań (3.11.2022 r.), organizator: Paulina Stochniałek – Członkini Zarządu Województwa Wielkopolskiego wraz z Sędzią Sądu Apelacyjnego Krzysztofem Lewandowskim, uczestnictwo: 1 osoba;
- „W stronę środowiskowych usług społecznych – deinstytucjonalizacja praktyk pomocowych w Polsce i w Europie” (29.11.2022 r.), organizator: Uniwersyteckie Obserwatorium Deinstytucjonalizacji Praktyk Pomocowych, Warszawa, uczestnictwo: 1 osoba;
- Superwizja dla specjalistów pracujących w RPDiT FAS/FASD w Lublinie, organizator RPDiT FAS/FASD w Lublinie, uczestnictwo: 9 osób – 1.500,00 zł;
- Odbyło się 9 spotkań Zespołu diagnostyczno-terapeutycznego.

Wskaźniki:	Bazowa wartość wskaźników	Osiągnięta wartość wskaźników	Docelowa wartość wskaźników
liczba szkoleń/ konferencji/seminariów dla profesjonalistów	13	18	40
liczba profesjonalistów uczestniczących w szkoleniach/konferencjach/seminariach	135	66	400
liczba pozostałych interdyscyplinarnych spotkań dla profesjonalistów w ramach współpracy pomiędzy instytucjami i podmiotami realizującymi zadania z zakresu FAS/FASD m.in. grupy robocze, wizyty studyjne	24	12	80
liczba działań edukacyjno-informacyjnych realizowanych przez RPDiT FAS/FASD	24	22	80
liczba upowszechnionych/udostępnionych informacji (m.in. komunikatów, ogłoszeń, podstron, kampanii społecznych, informacyjnych)	14	17	40
liczba podmiotów, które otrzymały materiały informacyjno-edukacyjne	2 318	2 300	7 000
liczba osób zgłoszonych do diagnozy	59	108	400
liczba zakończonych diagnoz	25	97	250
liczba dzieci uczestniczących w terapii	0	8	50
liczba grup psychoedukacyjnych dla rodziców i opiekunów	0	1	4
liczba uczestników grup psychoedukacyjnych	0	6	40
liczba grup wsparcia dla rodziców i opiekunów	0	1	4

Wskaźniki:	Bazowa wartość wskaźników	Osiągnięta wartość wskaźników	Docelowa wartość wskaźników
liczba uczestników grup wsparcia	0	15	40
Liczba supervizji dla zespołu diagnostyczno-terapeutycznego RPDiT FAS/FASD	1	1	4

Wnioski:

1. Podstawowym celem pracy Regionalnego Punktu Diagnozy i Terapii FAS/FASD w Lublinie jest prowadzenie diagnozy i terapii dla dzieci z FAS. Punkt realizuje kompleksową diagnozę w oparciu o 4-cyfrowy Kwestionariusz Diagnostyczny FASD. W bieżącym roku było blisko o 55% (54,6%) więcej zgłoszeń niż w 2021 r. Przeprowadzono 97 postępowań diagnostycznych, z czego FAS/FASD zdiagnozowano u 43 osób. 8 osób korzysta z terapii w RPDiT FAS/FASD w Lublinie. Klienci mogą uczestniczyć w terapii integracji sensorycznej lub logopedycznej.
2. Ważnym elementem pracy RPDiT FAS/FASD w Lublinie jest pomoc rodzicom i opiekunom dzieci z diagnozą FAS/FASD. Uruchomiono grupę wsparcia i grupę psychoedukacyjną. Prowadzono konsultacje indywidualne z psychologami, psychoterapeutami, logopedą, psychiatrą. Terapeuci SI prowadzili instruktaż dla rodziców do pracy w warunkach domowych lub szkolnych. Rodzice otrzymali też książki edukacyjne do pracy z dzieckiem w domu, a także dyski sensoryczne do wykorzystania w domu lub w szkole.
3. Celem współpracy RPDiT FAS/FASD w Lublinie z przedstawicielami instytucji oraz podmiotów realizujących zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, jest promocja działalności Punktu, wzrost świadomości społecznej w zakresie możliwości diagnostycznych i terapeutycznych prowadzonych przez Punkt dla mieszkańców naszego regionu oraz edukacja w zakresie możliwości i korzyści, jakie daje wczesna diagnoza dziecka. Rozwijaniu współpracy służyły takie działania jak organizacja interdyscyplinarnych spotkań oraz udział w nich. W ramach działalności Regionalnego Punktu Diagnozy i Terapii FAS/FASD w Lublinie prowadzono spotkania o charakterze lokalnym i ogólnopolskim. Odbływały się konferencje i spotkania, na których przedstawiciele RPDiT FAS/FASD w Lublinie prowadzili wykłady i prelekcje. Odbiorcami byli koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, przedstawiciele PCPR, pracownicy poradni psychologiczno-pedagogicznych, pedagodzy, lekarze, pracownicy oświaty, placówek opiekuńczo-wychowawczych, rodzice i opiekunowie, studenci wydziałów lekarskich, pedagogicznych, psychologicznych i resocjalizacyjnych. Zorganizowano wizyty studyjne dla pracowników urzędów marszałkowskich, ROPS, Ośrodków Adopcyjnych i OPS z różnych części kraju, aby przekazać dobre praktyki w zakresie pomocy osobom z FAS i ich rodzinom.

4. Jednym z zadań RPDiT FAS/FASD w Lublinie jest prowadzenie działalności edukacyjnej i informacyjnej w zakresie promocji zdrowego stylu życia, szczególnie w okresie ciąży. Edukacja dotycząca zagrożenia, jakim jest spożywanie alkoholu w czasie ciąży realizowana była zarówno poprzez zwiększanie poziomu kompetencji osób mających w pracy zawodowej styczność z problematyką FAS, jak i poprzez edukację rodziców i opiekunów dzieci z FAS. W ramach tej działalności zorganizowano szkolenie dla rodziców i opiekunów, a także przekazywano im informacje na temat bezpłatnych szkoleń, seminariów, webinarów czy konferencji, tak by mogli poszerzać swoją wiedzę. Przygotowano cykl audycji: „Specjaliści o FAS”, umożliwiających zapoznanie się z różnymi aspektami pracy z dzieckiem z FAS. Udostępniono na stronie internetowej zakładkę edukacyjną: „Kompendium wiedzy o FAS”, gdzie publikowane są artykuły specjalistów. RPDiT FAS/FASD w Lublinie podjął współpracę z mediami polegającą na emisji spotów w TVP Lublin i Radio Lublin, ale też na publikacji artykułów merytorycznych w czasopiśmie branżowych. Przygotowano i przekazano materiały informacyjne w postaci broszur, ulotek i plakatów. Przekazywano informacje nt. kampanii społecznych i edukacyjnych.
5. Ofertę edukacyjną przygotowano również dla specjalistów zatrudnionych w RPDiT FAS/FASD w Lublinie oraz pracowników zatrudnionych w Punkcie. Celem tego działania było podnoszenie kwalifikacji zespołu diagnostyczno-terapeutycznego. W efekcie diagnoza i terapia prowadzone były na wysokim poziomie a specjaliści realizowali swoje zadania w oparciu o najnowsze standardy. RPDiT FAS/FASD w Lublinie zorganizowało szkolenie, w którym udział wzięło 10 specjalistów i 4 pracowników ROPS w Lublinie. Ponadto kadra RPDiT FAS/FASD w Lublinie uczestniczyła w szkoleniach merytorycznych, branżowych, w tym m.in. terapeuci SI uczestniczyli w szkoleniu nt. nowo wprowadzonych polskich norm diagnostycznych. W szkoleniach brali też udział, psycholodzy, lekarz, logopeda. Zespół diagnostyczno-terapeutyczny znajduje się pod stałą opieką superwizyjną. Superwizja to specyficzna metoda szkolenia specjalistów i wspomagania procesu pomocy klientom. Na spotkaniach omawiane były wątpliwości diagnostyczne, analizy przypadków, konsultowano dokumenty. Specjaliści mieli również możliwość korzystania z czasopism i literatury branżowej.
6. Wyzwaniem w pracy Punktu w 2022 r. było przygotowanie specjalistów i pracowników do pomocy osobom z Ukrainy dotkniętym działaniami wojennymi. Przygotowano formularze i dokumenty rekrutacyjne, aby były dostępne dla uchodźców. Edukowano specjalistów w zakresie możliwości diagnostycznych. Monitorowano sytuację ukraińskich dzieci z FAS przebywających na terenie woj. lubelskiego.

7. Łącznie w 2022 r. na działalność RPDiT FAS/FASD w Lublinie przeznaczono 343.169,58 zł (w tym na wynagrodzenia specjalistów, zakup materiałów, wyposażenia, środków dydaktycznych i książek oraz na działalność edukacyjno-szkoleniową).

Rekomendacje:

1. W dalszym ciągu rekomenduje się zabezpieczać środki finansowe na działalność RPDiT FAS/FASD przy ROPS w Lublinie, ukierunkowaną na poprawę życia dzieci ze spektrum płodowych zaburzeń alkoholowych, utrzymanie dotychczasowej oferty pomocowej lub jej rozszerzenie o dodatkowe elementy (np. inne formy terapii, realizowanie turnusów rehabilitacyjnych itp.).
2. Kontynuacja działań pomocowych skierowanych do rodziców i opiekunów dzieci z FAS, w tym prowadzenie grupy wsparcia, grupy psychoedukacyjnej. Ważną częścią tych działań jest prowadzenie konsultacji indywidualnych ze specjalistami.
3. Stałe rozwijanie współpracy z podmiotami działającymi w obszarze problematyki uzależnień poprzez organizację interdyscyplinarnych spotkań i udział w nich. Udzielanie wsparcia merytorycznego osobom pracującym w przedmiotowym obszarze. Zapewnienie możliwości konsultowania swoich działań z zewnętrznymi ekspertami, stworzenie warunków do wymiany informacji, wiedzy, doświadczeń i dobrych praktyk. Zabezpieczenie środków finansowych na ten cel.
4. Prowadzenie sprofilowanej działalności edukacyjnej, w tym prowadzenie superwizji dla specjalistów - dla trzech podstawowych grup odbiorców:
 - a. rodziców i opiekunów,
 - b. osób pracujących w dziedzinie uzależnień, w tym osób pracujących z dziećmi z FAS,
 - c. specjalistów pracujących w RPDiT FAS/FASD w Lublinie.
5. Podejmowanie działań informacyjno-promocyjnych, zwiększających rozpoznawalność RPDiT FAS/FASD w Lublinie. Zwiększanie świadomości mieszkańców woj. lubelskiego w zakresie możliwości diagnostycznych i terapeutycznych w zakresie FAS/FASD. Wśród rekomendowanych inicjatyw zaleca się współpracę z: mediami (radio, telewizja, prasa), kuratorium oświaty, poradniami pedagogiczno-psychologicznymi, kuratorami sądowymi, PCPR.

Podsumowanie – Efekty realizacji Programu

Analizując realizację działań zawartych w Programie, które zostały ukierunkowane na profilaktykę uzależnień, warto zwrócić uwagę, że podstawową wartością społeczną, na rzecz której angażowano znaczne zasoby finansowe i kadrowe Samorządu Województwa Lubelskiego, była walka o trzeźwość naszego społeczeństwa oraz eliminowanie problemów zdrowotnych i społecznych wynikających z używania w celach innych niż medyczne środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych.

W pierwszym jak i w drugim przypadku chodziło o zachowanie dobrostanu jednostki na gruncie zdrowia psychicznego oraz obniżanie kosztów społecznych powstających na skutek występowania uzależnień, które, co potwierdzają liczne badania naukowe, powodują znaczne szkody zdrowotne i społeczne obciążające całe społeczeństwo i gospodarkę narodową.

Zaplanowane w Programie treści przekazów informacyjnych i działań terapeutycznych, mające za zadanie spełniać rolę promocji zdrowia były przekazywane w następujących obszarach działań:

1. Grupa działań o charakterze informacyjno-edukacyjnym

W tej grupie powszechną formą działania była edukacja publiczna w zakresie szkód społecznych i zdrowotnych wynikających z uzależnień. Polegała ona na dystrybucji materiałów informacyjnych opracowanych i wydanych nakładem ROPS w Lublinie lub innych instytucji, najczęściej Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, które jest wyspecjalizowaną agendą Ministra Zdrowia, utworzoną w roku 2022 w wyniku połączenia Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii oraz Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Ich dobór tematyczny był odpowiedzią na podstawowe problemy i wątpliwości związane z bezpiecznym spożywaniem alkoholu, ryzykownym używaniem substancji psychoaktywnych i miał na celu wywołanie społecznej refleksji nad obecnością szkód zdrowotnych i społecznych w społeczności lokalnej, w tym w życiu rodziny (przemoc, bieda, stygmatyzacja, wykluczenie społeczne, choroby).

W kilkudziesięciu środowiskach odbiorców przekazano kilkanaście tysięcy sztuk pakietów promocyjnych tj. broszur, ulotek, biuletynów informacyjnych, wydawnictw o charakterze specjalistycznym, które w sposób kompleksowy uświadamiały i motywowały ich czytelników do przeciwdziałania problemowemu używaniu substancji psychoaktywnych i uzależnieniom behawioralnym. Były to wydawnictwa certyfikowane przez środowiska naukowe, w tym przez dawne Krajowe Biuro do Spraw

Przeciwdziałania Narkomanii i dawną Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które zostały połączone w Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.

2. Grupa działań profilaktycznych oparta na treściach będących podstawą programów rekomendowanych

W ramach realizacji działań profilaktycznych skierowanych do konkretnego odbiorcy realizowano programy profilaktyki i promocji zdrowia psychicznego o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności. Zawierały się one w ramach trzech poziomów profilaktyki: uniwersalnej, selektywnej i wskazującej. W ich realizację zaangażowane były organizacje pozarządowe od lat współpracujące z ROPS w Lublinie. Dobór konkretnego programu z grupy programów rekomendowanych był ściśle skorelowany z sytuacją społeczną danej grupy odbiorców czyli uwzględniał sporządzoną na tę okoliczność diagnozę potrzeb.

3. Grupa działań kreujących masową świadomość obecności problemu uzależnień w społeczności lokalnej

Głównymi odbiorcami działań profilaktycznych była młodzież szkolna i dorosła oraz mieszkańcy wybranych środowisk lokalnych. Stosowaną formą działania były debaty publiczne, spotkania informacyjne, warsztaty nabycia kompetencji osobistych, kampanie medialne. W tym zakresie należy podkreślić zaangażowanie Komendy Miejskiej Policji w Lublinie oraz współpracę z Telewizją Lublin.

4. Grupa działań ukierunkowanych na redukcję szkód zdrowotnych i społecznych powstałych z powodu uzależnienia od alkoholu i narkotyków

W tym zakresie działania o charakterze instytucjonalnym zostały skierowane do osób uzależnionych wymagających terapii i leczenia i dzieci obciążonych syndromem FASD. W pierwszym przypadku udzielono kilku form wsparcia dla Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Lublinie, działającego w strukturach Szpitala Neuropsychiatrycznego im. Prof. Mieczysława Kaczyńskiego. W drugim przypadku były to działania o wielorakim charakterze, które miały na celu wzmocnienie zasobów własnych w celu zwiększenia dostępności wsparcia i rozwinięcie zasięgu oddziaływania Regionalnego Punktu Diagnozy i Terapii FAS/FASD funkcjonującego w strukturze Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie.

5. Grupa działań szkoleniowych i informacyjnych kierowanych do kadr instytucji profilaktyki uzależnień i otoczenia instytucjonalnego

Zwiększanie się zasięgu spożycia alkoholu, narkotyków, innych substancji psychoaktywnych oraz masowa obecność uzależnień behawioralnych, których na co dzień jesteśmy świadkami, a także przyjęcie słusznego założenia o potrzebie stałego podnoszenia efektywności oddziaływań profilaktycznych, uzasadniało organizowanie dla osób należących do grupy edukatorów promocji zdrowia wielu nowoczesnych form podnoszenia kompetencji osobistych. Na poziomie wojewódzkim zorganizowano kilkanaście szkoleń tematycznych, których organizatorem był ROPS w Lublinie. Korzystano również z oferty innych podmiotów szkoleniowych, w tym z propozycji bezpłatnego udziału w cyklach konferencji popularno-naukowych i seminariów specjalistycznych, przygotowanych tematycznie przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.

Zastosowane formy i metody oddziaływań zapobiegawczych odnosiły się zarówno do całego społeczeństwa (działania medialne i promocyjne), jak i do osób z poszczególnych grup ryzyka. Przy planowaniu i realizacji działań, mających na celu niwelowanie zagrożeń związanych z używaniem substancji psychoaktywnych brano pod uwagę dopasowanie oddziaływań do konkretnych grup odbiorców przyjmujących środki psychoaktywne (młodzież, młodzi dorośli, kobiety, osoby starsze uzależnione, niepełnosprawni) i kontekstów, w jakich dochodzi do ich spożycia czy zażywania (szkoły, miejsca rekreacji i wypoczynku, imprezy masowe, zacisze domowe).

Realizacja programu pozwoliła w większości przypadków zainicjować u wielu osób z poszczególnych grup ryzyka proces zmian w życiu osobistym, społecznym i rodzinnym. Świadczą o tym deklarowane i faktyczne zmiany postaw uczestników warsztatów terapeutycznych, programów rekomendowanych, uczestników psychoterapii indywidualnej i grupowej przekazywane organizatorom działań w czasie po ich zrealizowaniu.

Ważnym elementem wsparcia była organizacja poradnictwa socjalnego i prawnego, które pozwoliło wywołać motywację do podjęcia czynności uregulowania wielu spraw i problemów z zakresu życia osobistego i rodzinnego, które były zaniedbywane od lat.

Realizowane w roku 2022 działania programowe zgodne były z wytycznymi Narodowego Programu Zdrowia przyjętego na lata 2021-2025. Warto w tym miejscu podkreślić, że system profilaktyki uzależnień jest w Polsce usystematyzowany kompetencyjnie (gmina, województwo), a główną rolę inicjującą i oceniającą skuteczność działań przyjęło na siebie Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.

Środki finansowe na pokrycie wydatków związanych z prowadzoną działalnością profilaktyczną wynikającą z Programu były ujęte w Budżecie Województwa Lubelskiego/ Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie. Na ten cel w roku 2022 przeznaczono kwotę **1.174.069,04 zł, z której sfinansowane zostały** następujące wydatki:

- a) dotacje celowe z budżetu jednostki samorządu terytorialnego na dofinansowanie zadań zleconych przekazanych do realizacji organizacjom pozarządowym prowadzącym działalność pożytku publicznego w obszarze przeciwdziałanie alkoholizmowi i zwalczanie narkomanii – **678.116,96 zł**;
- b) działalność Regionalnego Punktu Diagnozy i Terapii FAS/FASD w Lublinie – **343.169,58 zł**;
- c) dofinansowanie do działalności Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Lublinie – **30.000,00 zł**;
- d) zakup usług związanych z realizacją działań edukacyjno-informacyjnych – **34.382,50 zł**;
- e) zakup usług szkoleniowych – **88.400,00 zł**.

Pierwszy raport z realizacji Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025 potwierdza, że w naszym regionie nadal będzie wzrastać zapotrzebowanie na działalność profilaktyczną, co będzie miało ścisły związek ze zwiększającą się na rynku konsumenta dostępnością do alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w tym narkotyków.